

€ 3,00

juni 2012

Word abonnee van Doorbraak zie achterpagina!

Vluchtelingen in hun tentenkamp in Ter Apel.

Ter Apel: moedige vluchtelingen, inspirerende solidariteit en keiharde staatsrepressie

Mei 2012 was de maand van in tenten bivakkerende en demonstrerende vluchtelingen. Twee weken lang was het veld voor het aanmeldcentrum in Ter Apel het podium waar de onmenselijke gevolgen van het migratiebeleid, met zijn afwijzings- en uitsluitingsregels, in het volle daglicht kwamen te staan. Tegelijk was het terrein ook het strijdtoneel waar de bikkelharde staatsrepressie tegen vluchtelingen in botsing kwam met tegenstanders van dat beleid. De gewelddadige ontruiming op 23 mei door de ME maakte een voorlopig einde aan deze confrontatie. Maar de strijd gaat door tegen de uithongeringpolitiek van minister Gerd Leers van Immigratie en Asiel.

Op 8 mei begonnen 65 afgewezen en dakloos gemaakte Iraakse vluchtelingen¹ uit protest tegen het snoeiharde asielbeleid een tentenkamp voor het aanmeldcentrum. Vanuit het niets groeide² het kamp uit tot een actiedorp met maar liefst 388 vluchtelingen. Eind vorig jaar hadden activisten van Vluchtelingen Op Straat (VOS)³ daar al twee keer eerder een tentenkampactie georganiseerd. Het nieuwe kamp overtrof die acties in omvang, aantal deelnemers en mate van steun en solidariteit van individuen en organisaties. Bij de initiatiefgroep van Iraakse sloten zich al snel andere nationaliteiten aan, waaronder Somaliërs, Afghanen, Iraniërs, Eritreërs, Ethiopieërs, Soedanezen, Azerbeidzjanen en een Bosniër.

BORDSPELLETJES

De protestactie raakte snel bekend en kon rekenen op veel steun. "We hebben zoveel support gekregen van mensen uit alle delen van het land", zegt Ali Mohamed Abdille, de woordvoerder van de Somalische vluchtelingen. "We hebben geen problemen met de Nederlandse bevolking, want zij hebben er door hun solidariteit juist voor gezorgd dat we ons welkom voelden." Elke dag kwamen er mensen spullen aanbieden, zoals tenten, dekens, kleding,

eten, medicijnen, regenjassen en zeil. Het Occupy-netwerk nam actief deel aan de opbouw van het kamp, en opende in samenwerking met andere groepen door het hele land twaalf inzamelpunten voor spullen. De Amsterdamse radiozenders M2M en Pinknoise zonden live uit tijdens het kamp, dat werd voorzien van een stroomgenerator en internetverbinding. Een aantal Iraakse studenten bood hulp aan, evenals studenten van een Amsterdamse theaterschool, studenten en jongeren uit de regio rond Ter Apel, en mensen uit anarchistische kringen. Vluchtelingen met een verblijfsstatus kampeerden uit solidariteit mee. Bijzonder was verder de aanwezigheid op het kamp van een broodjes kebab-kar. De eigenaar daarvan, Ramazan Karadagli uit Emmen, gaf gratis broodjes weg aan de vluchtelingen.

Uit kringen van de reguliere hulpverlening kwam steun van het Leger des Heils, dat dagelijks een maaltijd verzorgde, van Voedselbanken, en van Emmaus. Uit Utrecht arriveerde een bus vol spullen, waaronder bananen, appels, brood, kookpitten, gasflesjes, matrassen, verlengsnoeren, kinderboekjes en een voetbal.

► ► ► Vervolg op pagina 8

Islamisme en revolutie in "de Arabische Lente"

Kort nadat in de Tunesische opstand dictator Ben Ali was verdreven, dook er een argument op rond wat al snel bekend werd als "de Arabische Lente". Het argument kwam op het volgende neer. Ja, landen in Noord-Afrika en het Midden-Oosten werden door dictators bestuurd. Maar de uitkomst van de opstanden kon niet anders zijn dan een nieuw autoritair bestuur. De reden was dat het vooral de politieke islam was die zich naar voren zou schuiven, de opstanden zou kapen en nieuwe regimes zou vormen die niet veel beter, net zo erg of mogelijk nog erger waren dan de bestaande dictaturen. Van soms religieus-conservatieve, soms seculiere dictaturen zouden de landen omgevormd worden in fundamentalistische regimes.

Dat was het angstbeeld, soms naar voren gebracht door mensen die er islamofob waren bij hadden te spinnen, zoals Wilders. Het feit dat in de opstanden in Tunesië en vooral Egypte islamistische politieke stromingen bepaald niet de hoofdrol speelden, was voor mij reden om de kans op zo'n nare uitkomst niet zeer groot te achten. Ontwikkelingen die daarop volgden, maken het nodig om die inschatting bij te stellen. In de opstand in Libië speelden islamistische stromingen een flinke rol. In Syrië is een zeer aanzienlijk deel van vooral de gewapende strijdbeweging in handen van islamisten, deels van de Moslim Broederschap, deels van de nog veel conservatievere salafisten. Ook electoraal zien we de groeiende kracht van islamisten. In Marokko, waar de monarchie onder druk stond en staat van protesten onder de vlag van de 20 Februari-beweging, hebben verkiezingen geleid tot een forse overwinning van de Partij voor Gerechtigheid en Ontwikkeling, wel aangeduid als 'gematigd islamistisch'. Een kopstuk van die partij leidt inmiddels de regering. In Tunesië namen, na de eerste open verkiezingen na de val van Ben Ali, de islamisten van de Ennahda-partij ook deel aan de regering. Uit hun kringen kwam vervolgens ook de premier. En in Egypte staat de kandidaat van het oude regime, onder Mubarak nog premier, tegenover een kandidaat van de Moslim Broederschap. Die laatste heeft een aanzienlijke kans om te winnen. Dat zou betekenen dat de twee landen waar "de Arabische Lente" het eerst dictators verdreef, inderdaad islamisten aan het hoofd krijgen, en dat de hoop op een seculiere en democratische - en al helemaal op een werkelijk revolutionaire en anti-autoritaire - uitkomst niet bewaarheid is geworden. Nog niet, voeg ik daar aan toe. Maar intussen is het de politieke islam die politiek succes na succes boekt.

► ► ► Vervolg op pagina 12

Wat schrijft rechts?

In de publicaties van Hitler-wannabees, rechts-populistisch gespuis en christenzeloten komt hun ware aard naar boven. Haat tegen Joden, niet-westerse migranten en afvalligen voert de boventoon. Daarbij geven de publicaties een aardig kijkje in het verknipte leven van deze snuiters: krankjorume ideeën zijn aan de orde van de dag.

Op de **Dagelijkse Standaard** gaat de nationale zeurpiet en publicist Leon de Winter uit zijn dak tegen de Amerikaanse president Obama. Die zou de indruk wekken “een milde middenfiguur” te zijn, maar volgens De Winter is Obama toch echt een gevaarlijke “socialist”. Als bewijs voor deze idiote stelling merkt De Winter enkel op dat Obama het kind is van een zwarte Keniaanse vader en een “linkse moeder”. Dat zou ertoe hebben geleid dat hij al van jongs af aan “gevoelig” zou zijn geweest voor “radicale ideologieën”, aldus de krankjorume De Winter. Volgens hem zou Obama zelfs “zonder problemen voor de SP in ons parlement zitting kunnen nemen”. Maar iedereen met meer verstand dan een wandelende tak weet natuurlijk dat De Winter weer eens uit zijn nek kletst. Obama zou namelijk met gemak het CDA of de VVD kunnen leiden, alhoewel het CDA voor hem nog wel eens te links zou kunnen zijn. De Winter plaatst zich met zijn kritiek op één lijn met de boze conservatieve nutcases uit de hoek van de Tea Party-beweging die het nog steeds ongelofelijk vinden dat er “een neger” in het Witte Huis huist.

Op de website van de **PVV in Limburg** gaat voormalig fractieleidster Laurence Stassen tekeer tegen het CDA. Die o zo vrome partij zou de PVV namelijk een judasstreek geleverd hebben door de provinciale coalitie op te blazen, figuurlijk althans. Volgens Stassen was er sprake van “een vooropgezet spel” en is “de oude regentenmentaliteit” weer “naar boven komen drijven” bij het CDA. Stassen vreest een centrum-linkse coalitie in Limburg, bestaande uit het CDA en PvdA. Zo’n coalitie zal volgens haar “weer rollebollend over straat” gaan. Het is altijd frappant en amusant om dit soort kritiek uit de mond van Stassen te horen. Zij staat immers bekend als “krijisie krijisie” wegens haar hysterische uitvallen naar moslims én politieke tegenstanders, waaronder die van het CDA. Een dag niet gekrijisd is een dag niet geleefd, zou dan ook heel goed het levensmotto van deze Limburgse dame kunnen zijn. Maar zoals ze zelf ook al schrijft: “De PVV kiest haar eigen bewoordingen”. En laten dat nu vooral scheldwoorden zijn...

Op de opiniewebsite **Artikel7** wordt er nog wat nagekaart over de dood van Pim Fortuyn, alweer 10 jaar geleden. De columnist Max Micha merkt op dat er sinds die tijd eigenlijk helemaal geen sikkepit veranderd is. Nederland zou volgens hem nog steeds geregeerd worden vanuit “een marxistische invalshoek”, alhoewel Rutte, Verhagen en Wilders waarschijnlijk dubbel zouden liggen van het lachen als deze nonsens hen ter ore zou komen. Maar volgens Micha is het echt waar. Dat komt volgens hem doordat “we in Nederland allemaal met het linkse gedachtegoed opgevoed worden, en dat begint al op de kleuterschool en later de basisschool”. Volgens Micha “zal Nederland altijd links blijven”, én heeft links “Nederland gemaakt tot de puinhoop waar we nu inzitten”. Het boeit Micha helemaal niets dat we nog nooit een linkse regering hebben gehad. Feiten zijn nu eenmaal van die irritante dingen. Toch vraag ik me wel eens af in welk parallel universum dit soort rechtse scribenten eigenlijk leeft? Of zouden ze dan toch echt een klap van de molen hebben gehad?

De **Vrije Nationalisten Noord Brabant** is een minuscuul groepje zogenaamde autonome neo-nazi’s rond de kaalkop en speknep Roy Matthijse. Men grossiert vooral in het jatten van politieke analyses en uitdossingen van hun Duitse evenknieën. Ze oriënteren zich op de zogenaamde “linkervleugel” van de partij van Hitler, en om concreter te zijn op de SA. Die kante zich tegen het “internationale kapitalisme”, omdat het onder leiding zou staan van Joden. Het “nationale kapitalisme” daarentegen werd door de SA omarmd, zolang de bedrijven zich maar inzetten ten bate van “het Duitse volk”. Tot zover deze geschiedenisles. Onlangs publiceerden de vrije nationalist een politiek statement over 1 mei, de dag van de arbeid. Daarin stelt men dat “het groot-kapitaal” “tradities en eeuwenoude natiestaten” kapotmaakt. Dat “groot-kapitaal” zou “stukje bij beetje iedere nationale zekerheid, verworvenheid en nationaal bezit van het volk afsnijden ten behoeve van de kosmopolitische financiële klasse”. Regeringen met “politici van neo-liberale, sociaal-democratische of zogenaamde arbeiderspartijen” zouden “marionetten” zijn van dat “groot-kapitaal”. Ze zouden enkel werken “voor hun eigen belang”. De neo-nazi’s daarentegen hebben natuurlijk wel oog voor het algemeen belang, alhoewel de 72 miljoen doden uit de Tweede Wereldoorlog daar iets anders over zouden denken, postuum bezien dan. Ook is het niet verbazingwekkend dat men gezien de eigen marginaliteit hoopt op een samenwerking met linkse revolutionaire krachten. Het “groot-kapitaal”, in casu de Joden, zou namelijk “de revolutionaire krachten opsplitsen”. Maar we weten allen waar de zogenaamde ‘anti-kapitalistische’ opstelling van de SA toe leidde: de vakbonden werden verboden en ware anti-kapitalisten werden opgesloten en massaal afgeslacht.

Op de website van het **Oud Strijders Legioen** is de arabist en medialeuteraar Hans Jansen lyrisch enthousiast over het nieuwe boek van Geert Wilders. Dat lag in de lijn der verwachting, want Jansen en Wilders zijn twee handen schuin in de lucht, sorry, twee handen op één buik. En zo heb ik mijn eerste Godwin ook weer gemaakt. Het zou me trouwens niet verbazen als de leuteraar zelf aan het boek heeft meegeschreven, maar dat even terzijde. In zijn bespreking stelt Jansen dat “de islam” de moslims er toe oproept om “het westen te plunderen en te misbruiken”. Westerse overheden zouden “hun onderdanen daar tegen moeten beschermen”. Toch zijn er, moet ook Jansen erkennen, wel een paar moslims onder die honderden miljoenen die “te fatsoenlijk zijn om de bevelen van de islam te gehoorzamen, en die niet van zins zijn zich inderdaad als vijand van het westen te gaan gedragen”. Maar daardoor moeten we ons volgens Jansen geen zand in de ogen laten strooien. Het merendeel is gewoon uit op de totale vernietiging van “ons”. Ik heb daar nog geen snars van gemerkt, maar ik ben dan ook geen medialeuteraar.

Onlangs bracht **Schreeuw om Leven** een brochure uit over de financiële crisis. Volgens de christenzeloten “lijken westerse landen nu de dupe te worden van een op geld en goederen gebouwd kapitalistisch systeem dat van geen stoppen weet en steeds meer wenst”. Men vindt ook dat “de groten, de rijken, de machtigen der aarde de oorlog verklaard hebben aan de armen, de zwakken, de rechtvaardigen”. Nog even, en volgend jaar loopt er ook een blok

christenfanatici mee in de radicale 1 mei-demonstraties tegen het kapitalisme. Dat zou wat zijn! Maar Schreeuw om Leven is nu eenmaal Schreeuw om Leven en dus verbinden ze, hoe kan het ook anders, de crisis aan de vermeende zedeloosheid in de samenleving. Zo hekelte men de Verenigde Naties, die weliswaar voor duurzaamheid zou ijveren maar tevens “abortus en vrije seksualiteit” zou propageren. En zonder glijmiddel komen dat soort opvattingen bij de anti-abortusorganisatie wat stroef binnen. Ook vindt men dat “de machtsstrijd om het geld onderdeel is van de geestelijke strijd tussen God en de duivel en dat die uiteindelijk zal uitmonden in Armageddon”, oftewel de totale vernietiging van de mensheid. Zo bijzonder is de ‘anti-kapitalistische’ opstelling van deze christenen trouwens niet. Want was het niet ene meneer Jezus die even geleden een aantal geldwoekeraars eigenhandig uit de tempel in Jeruzalem schopte!?

In de nieuwsbrief van **Stichting Taalverdediging** staat een wel zeer droevig relaas van een kaderlid met de Heel-Nederlandse achternaam Smits. Toen de heer Smits onlangs de gemeente Zoetermeer belde, werd hij in de wacht gezet. Dat is zeer irritant natuurlijk, en dat onderschrijf ik ook wel. Maar wat de heer Smits vooral tegen de borst stuitte, was dat hij tijdens die wacht Engelstalige muziek te horen kreeg. Dat was een brug te ver. De heer Smits ontplofte en meldde de telefoniste die hij uiteindelijk aan de lijn kreeg dat “we hier in Nederland leven en dat ik Nederlandse muziek wil horen!”. Nu kunnen we wel badinerend doen over droeftoeters als de heer Smits die niets beters in hun leven te doen hebben, maar hé, het is ook maar een mens, hè. Toch!? Taalverdediging is voorts niet te spreken over de nieuwe naam van het onlangs verhuisde Nederlands Filmmuseum. Dat heet nu op z’n Engels EYE, oftewel “oog”. De taalpuristen pakten meteen de telefoon om hun woede over te brengen. Maar ze hadden buiten de waard gerekend, want op het kantoor van het filmmuseum sprak “vrijwel niemand een woord Nederlands”! Hahaha, einde gesprek!

Gerrit de Wit

Volgens Max Micha houden we in Nederland voortdurend links.

Utrechtse studenten leren migratie te beheersen

“De afgelopen decennia worden steeds meer westerse landen geconfronteerd met migranten die afkomstig zijn uit een grote diversiteit van landen en onderling grote verschillen vertonen in de mate van integratie in sociaal, economisch, cultureel en politiek opzicht.” Aldus de handleiding van het vak “Migrant en integratie” dat ik volgde aan de universiteit van Utrecht. Dat zet meteen de toon voor dit studie-onderdeel: migranten worden afgeschilderd als “een confrontatie”. “Een probleem” waar wetenschappers graag hun hoofd over breken, en waar beleidsmakers een oplossing voor willen vinden.

Studenten moeten leren dat Nederland vol is.

In de eerste week van de cursus werd er een onderscheid gemaakt tussen de verschillende typen migrantengroepen. Zo zijn er arbeidsmigranten, migranten uit een voormalige kolonie, familiemigranten, politieke vluchtelingen, en ecologische vluchtelingen. In de rest van de cursus werd er voornamelijk aandacht besteed aan de eerste twee typen. Na deze opsomming werden de theorieën van de wetenschappers losgelaten op het vraagstuk waarom mensen migreren. Daarbij werd meteen duidelijk dat de wetenschappers dit vraagstuk vooral benaderden vanuit zichzelf en hun omgeving. Hun interesse leek niet verder te gaan dan te verklaren wat er zo goed en mooi was aan hun westerse landje, en wat dus de “pull-factoren” zijn van de “ontvangende landen”. Onder “pull-factoren” worden de redenen verstaan die een land aantrekkelijk maken om naar toe te migreren. Daarbij beperken de wetenschappers zich voornamelijk tot economische redenen, zoals waar migranten meer kunnen verdienen en de behoefte van het ontvangende land aan arbeidskrachten in het lagere arbeidssegment. Daaruit blijkt dat de wetenschappers ver afstaan van de migranten zelf. Het is nogal ridicul om te denken dat migranten ervoor kiezen om naar een land als Nederland te komen zodat zij zich kunnen laten uitbuiten in onderbetaalde banen en onder slechte omstandigheden, alleen omdat Nederland behoefte heeft aan goedkope arbeidskrachten. Deze baantjes zijn eerder de enige uitweg voor migranten, omdat zij in een land als Nederland niet op een meer menswaardige manier in hun levensbehoeften kunnen voorzien.

POLITIEPIEF

In de tweede week van de cursus werd er aandacht besteed aan mensenhandel en mensensmokkel. Het betreffende college werd verzorgd door een man van het Korps Landelijke Politiediensten (KLPD). Tijdens dat college kwamen er foto's en filmpjes voorbij van vrouwen die mishandeld en gebrandmerkt waren door hun pooiers, van iemand die zich urenlang verborgen moest houden in een enigszins verbouwd dashboardkastje van een auto en van tientallen mensen die waren omgekomen in een vrachtwagen, waarmee zij de grens over werden gesmokkeld. Ondanks alle gruwelijkheden die hij ons, de studenten, liet zien kon hij het niet laten om de slachtoffers toch nog in een kwaad daglicht te zetten. Zij zouden namelijk “misbruik maken van de asielprocedure”. Maar over de manier waarop dat vermeende “misbruik” dan plaats zou vinden, deed de politiepief nogal vaag en ontwijkend.

Twee weken later kwam het migratiebeleid aan bod. Dat werd gedefinieerd als “beleid gericht op het volume en compositie van immigratie”. Er werd een onderscheid gemaakt tussen intern en extern beleid, waarbij het interne beleid “maatregelen zijn die effect hebben nadat de mensen de grens gepasseerd zijn” en het externe beleid bestaat uit “maatregelen die effect hebben voordat mensen vertrekken of voordat zij de nationale grens bereiken”. Het externe beleid omvat maatregelen als het moeten aanvragen van een visum en “informatiecampagnes in bronlanden waarin wordt duidelijk gemaakt dat de mensen niks te zoeken hebben in de EU”. Bij het interne beleid wordt gedacht aan het wel of niet geven van een verblijfsvergunning en het opleggen van sancties aan werkgevers die mensen zonder papieren laten werken.

Kritiek op het migratiebeleid was gedurende de hele cursus niet te bekennen. Integendeel, wij moesten juist leren dat migratiebeleid “nodig is”. Daarvoor werden vier, van nationalisme doorspekte, verklaringen gegeven. Ten eerste zou migratie een gevaar zijn voor “de nationale veiligheid”. Migratiebeleid zou zorgen voor “handhaving van de vrede” en voor “stabiliteit”. Ten tweede zou vrije migratie een gevaar vormen voor de nationale economie. Alleen het controleren van migratie zou voor welvaart zorgen en zou “onze arbeidsmarkt” beschermen. Ten derde is er nog het probleem van de populatiedichtheid. Als migranten naar Nederland komen, dan moeten ze ook ergens wonen. Het zou niet mogelijk zijn om zoveel mensen te huisvesten, dan wordt Nederland alleen maar “minder leefbaar”. Tot slot wordt migratie neergezet als een gevaar voor “de sociale en culturele cohesie”. Dat zijn dure woorden die alleen maar aanduiden dat migranten “onze nationale identiteit” zouden aantasten en “onze tradities” in gevaar zouden brengen. Migrantengroepen zouden dus voornamelijk een bedreiging vormen. Zij worden neergezet als barbaren die de vrede bedreigen, ‘onze’ banen afpakken en dan ook nog eens in ‘onze’ huizen willen wonen. Dat ze ook nog eens ‘onze’ tradities in gevaar brengen, is de druppel die de emmer doet overlopen.

BARBAAR

De week erna ging het over het integratiebeleid. Het college van die week begon met een chronologisch verhaal over de intensiteit van dat beleid. Het verhaal begon in de jaren 70 toen er nog geen beleid werd gevoerd, en eindigde in 2012 bij het inmiddels gevallen kabinet Bruin I. Daarbij werd verwezen naar een zestal beleidsmaatregelen die volgens Bruin I de integratie zouden bevorderen. Ten eerste zien Rutte & co integratie als de eigen verantwoordelijkheid van migranten. Zij moeten daarom de kosten voor hun inburgeringscursus zelf betalen, wat neerkomt op zo'n vijfduizend euro. Dat was in het verleden geen succes, omdat er niemand op af kwam. Ten tweede oppert de regering dat de verblijfsvergunning ingetrokken zou moeten worden als een migrant zijn inburgeringsexamen niet zou halen. Ten derde is er het beleid van “denaturalisatie” bij ernstige misdrijven, ook als die in het verleden hebben plaatsgevonden. Ten vierde is er het ontmoedigen van dubbele paspoorten, maar dat kan volgens de Raad van State niet worden uitgevoerd. Ten vijfde wordt illegaliteit strafbaar. Tot slot wil men alle positieve maatregelen die gericht zijn op migrantengroepen stopzetten.

De hoogleraar die het vak doceert, toonde zich geen fan van dit kabinet en gaf ook enkele kritiekpunten. Zo noemde hij het beleid “veelal symbolisch” omdat het niet strookt met EU-afspraken of andere internationale conventies. Daarnaast zijn niet alle maatregelen nieuw, en hebben ze in het verleden al bewezen geen “succes” te hebben. Ook vond hij dat het beleid betrekking had op maar een gering aantal mensen. Vervolgens wees hij op het gevaar dat geringe resultaten kunnen leiden tot frustraties en radicalisering bij zowel migranten als de nationale meerderheid. En tot slot zouden “succesvolle” migranten zich minder thuis gaan voelen en daardoor gaan emigreren. Zijn kritiek bleef dus behoorlijk oppervlakkig en had voornamelijk betrekking op de uitvoerbaarheid van het beleid, de eventuele negatieve gevolgen voor de economie, en niet op de inhoud ervan. Hij leek zich meer druk te maken om de “succesvolle” migranten, die een goede opleiding hebben genoten en een goedbetaalde baan hebben, en die niet afgeschrikt mogen worden, dan om de mensen zonder papieren aan de onderkant van de samenleving. Wellicht heeft dat iets te maken met het beeld dat hij eerder al schetste: de migrant als barbaar die allerlei gevaren met zich meebrengt.

GEVAAR

Vervolgens werden in dit college verschillende soorten van integratie genoemd. De eerste had, hoe kan het ook anders, betrekking op de economie. Welke positie heeft de migrant of vluchteling op de arbeidsmarkt? En hoe doet hij of zij het in het onderwijs? De tweede heeft betrekking op het sociale leven van de vluchteling of migrant. Hoeveel contact heeft hij of zij met Nederlanders, is hij of zij ook getrouwd met een Nederlander? En is de migrant of vluchteling lid van verenigingen? De derde heeft te maken met cultuur. Identificeert hij of zij zich wel genoeg met Nederland? Hoe is de taalbeheersing? Welke religie hangt de vluchteling of migrant aan? En wat weet hij of zij over “de vaderlandse geschiedenis”? Tot slot is er nog de politieke integratie. Is de vluchteling of migrant wel lid van een politieke partij? En stemt hij of zij wel bij de verkiezingen?

Het afdwingen van die laatste vorm van integratie is nog wel het meest tenenkrommend. Politieke integratie bestaat uit politiek vertrouwen, het naleven van democratische waarden en politieke participatie in bijvoorbeeld politieke partijen, zo kregen we te horen. Politiek vertrouwen zou betekenen dat iemand vertrouwen moet hebben in “de democratische instituties”. Wanneer iemand geen vertrouwen heeft in het politieke systeem, of de democratische waarden niet naleeft, zou hij of zij een gevaar vormen voor “de legitimiteit van de instituties”. Met andere woorden, als je geen vertrouwen hebt in dit ‘democratische’ systeem, waarbij de macht ligt bij de rijken, waarin sprake is van onderdrukking en uitbuiting en waarin het kapitaal de leidende factor is bij politieke besluitvormingen, dan vorm je een gevaar.

Het afronden van het vak ging bij mij gepaard met een nare bijmaak. Het is een triest gegeven dat wetenschappers zich zo laten leiden door hun vooroordelen. Maar triester is nog wel dat zij het wetenschappelijk onderwijs gebruiken als doorgeefluik voor het nationalistische en racistische gedachtegoed van de staat.

Dwangarbeid voor Leidse werklozen niet langer 'normaal'

Op 1 mei vierde¹ Doorbraak de dag van de arbeid voor de deur van het Leidse Participatiecentrum, samen met een flink aantal werklozen dat gedwongen wordt om daar te werken. In de dagen daarop publiceerden we een vijfdelig dossier² over dat centrum: over het regime, de dwangarbeiders, de profiteurs, de bobo's en ons maandenlange onderzoek daarnaar. Onze intensieve campagne begint inmiddels enige vruchten af te werpen.

Daags na de 1 mei-actie gingen enkele Doorbrakers weer in de pauze langs bij het centrum. Naar binnen mogen we niet meer, en daarom nemen we tegenwoordig plaats op enkele bankjes voor het gebouw. Onze aankomst leidde tot enige paniek. Via de intercom werd er om assistentie geroepen en direct posteerden zich vier beveiligers voor de ingang. Beveiligers waarvan het merendeel overigens ook met behoud van uitkering werkt. Geattendeerd door de omroeper kwamen ook enkele andere dwangarbeiders een kijkje nemen, en al snel raakten we in gesprek. Met de strijdbare 1 mei-vinger hadden we "bij mensen even het licht aan gedaan van binnen", zo vertelde een van de werklozen ons. Maar na afloop van de actie was iedereen die had meegedaan, streng aangesproken door de bewakers op de werkvloer. Het team van de bewakers had ook direct een interne spoedvergadering uitgeroepen. Ze waren woedend over de onrust, en het beviel hen helemaal niet dat de dwangarbeiders zelfbewuster en strijdbaarder terugkwamen na de actie.

We zijn inmiddels 37 keer op bezoek geweest bij het centrum. Alle werklozen die buiten met ons komen praten, worden bij het verlaten van het gebouw intimiderend aangesproken door de beveiliging, en ook als ze weer naar binnen gaan. "Je moet niet met die mensen praten", "We houden je in de gaten", en "Je krijgt problemen zo". Van de mensen die met ons spreken, worden de namen opgeschreven, en van de groep mensen rond ons bankje werden een keer foto's gemaakt. Een van de beveiligers probeerde ons af te luisteren door 'onopvallend' net achter een hegje te gaan staan. "Kom er dan maar gewoon bij staan, hoor", zeiden we tegen hem, waarna hij zich enigszins gegeneerd uit de voeten maakte. Over en weer wordt er af en toe wat geroepen en gescholden. Niet iedereen is dus bang, maar de intimidatie heeft helaas wel tot gevolg dat niet alle werklozen daar nog met ons durven komen te praten. Met sommigen spreken we daarom elders af.

VERSOEPELING

Het gemeentebestuur en de meeste politieke partijen hebben er vanaf het begin op ingezet dat het Participatiecentrum 'normaal' zou worden, en dat het daar moeten "werken voor je uitkering" eveneens 'normaal' zou worden. Daarom wilde men er niet teveel aandacht aan schenken: het zou gewoon een van de vele hervormingen zijn die er voortdurend worden doorgevoerd. Maar Doorbraak is erin geslaagd die 'normaliteit' te doorbreken en te laten zien dat er een aantal van onze fundamentele rechten afgebroken wordt, zoals het recht op een minimumloon, een contract, vrije arbeidskeuze en goede arbeidsomstandigheden. We hebben onder meer ingesproken bij de behandeling van de plannen in de gemeenteraad,³ geprotesteerd bij de opening van het centrum⁴ en inmiddels dus ook een onderzoeksdossier gepubliceerd. Onze activiteiten hebben er zeker mede toe bijgedragen dat een aantal politieke partijen en bonden besloten heeft om er eveneens mee aan de slag te gaan.

Direct na de 1 mei-actie en de publicatie van ons dossier is het regime in het centrum enigszins versoepeld. De werklozen hebben ons verteld dat ze nu bijvoorbeeld tijdens de werkuren even een kopje koffie of thee mogen gaan halen. Dat was voordien absoluut niet toegestaan. Ook is er plots meer respect voor de dwangarbeiders. Dat heeft er zeker mee te maken dat men nu de ogen van Doorbraak en een aantal politieke partijen op zich gericht weet. Het Participatiecentrum is overigens niet erg populair onder de andere medewerkers van de Leidse sociale werkvoorziening DZB, waar het controversiële centrum deel van uitmaakt. Er wordt onderling veel gesproken over de acties van Doorbraak, zo vertellen sympathiserende medewerkers ons. Bestuur, medewerkers en bewakers houden gespannen de publicaties op onze website en elders in de gaten. De versoepeling van het regime is een klein succesje op weg naar het uiteindelijke doel: de afschaffing van het centrum en de dwangarbeid.⁵

BONDEN

De FNV-bonden Bouw, Bondgenoten en Abvakabo zijn van plan om zich de komende tijd in Leiden samen met Doorbraak te gaan bemoeien met het lokale beleid rond sociale zekerheid, waaronder dus ook het Participatiecentrum valt. Gedacht wordt in de eerste plaats aan bijeenkomsten. Hoe de FNV aankijkt tegen gedwongen arbeid voor werklozen is te lezen in haar "Lokale monitor werk, inkomen en zorg 2012".⁶ Er zijn volgens de bond diverse vormen, "van leer-werkprojecten die mensen helpen om duurzaam aan de slag te komen, tot 'work first' werkfabrieken die als belangrijkste doel hebben om mensen af te schrikken en/of te disciplineren". Afschrikken en disciplineren, dat is het Leidse beleid in een notendop. "Work first als middel om mensen 'uit de bijstand te jagen' wijst de FNV af", zo maakt de bond duidelijk. Merkwaardig genoeg heeft men er dan weer geen moeite mee dat werklozen gedwongen worden om onbetaald te werken, zolang de duur maar beperkt blijft. "Werken met behoud van uitkering kan naar de mening van de FNV slechts tijdelijk van aard zijn (drie tot maximaal zes maanden). Het mag niet zo zijn dat mensen eindeloos lang aan het werk worden gezet zonder fatsoenlijke arbeidsrechten." Iets wat in Leiden ook gebeurt, soms tot langer dan een jaar. Doorbraak is van mening dat iedereen die werkt, altijd recht heeft op minstens het minimumloon

en goede arbeidsrechten. Van bovenaf, door politici, bazen en bonden, worden voortdurend redenen aangevoerd waarom werken onder het minimum toch gerechtvaardigd zou zijn, maar vanuit de positie van werklozen zelf is voor niets werken voor een baas simpelweg onacceptabel. Het ondermijnt niet alleen hun bestaanszekerheid, maar ook het loonniveau van alle andere werkenden.

En de kritische politieke partijen? GroenLinks heeft vanaf het begin stelling genomen tegen het Participatiecentrum, en loopt al geruime tijd rond met het idee van een zwartboek. Het probleem is dat men nauwelijks contact heeft met werklozen in het centrum, en dus geen klachten ontvangt en alleen via Doorbraak hoort wat er daar op de werkvloer speelt. Dat is anders bij de PvdA en de SP, die samen eind mei een week lang een klachtenlijn⁷ hebben geopend. De raadsleden Robert-Jan van Ette (PvdA) en Louk Rademaker (SP) hebben eerder klachten ontvangen, zeggen ze, en willen nu beter in kaart gaan brengen wat er speelt. In een radio-interview⁸ gaven ze aan een aantal telefoontjes ontvangen te hebben. Dat is goed nieuws. Wij kwamen zelf pas aan het einde van die week achter het bestaan van de klachtenlijn, en geen van de dwangarbeiders in het centrum die wij spreken, wist ervan. De vraag is waarom de twee niet gewoon ter plekke met de werklozen zijn gaan praten. Anders dan Doorbraak wordt hen door de beveiliging vast geen strobreed in de weg gelegd. Of veel werklozen hen daar helemaal zouden vertrouwen, is natuurlijk een heel andere vraag. Opvallend is verder dat beide partijen het onderzoek van Doorbraak niet noemen.

KLACHTENLIJN

In de aankondiging van hun klachtenlijn gaan de raadsleden overigens wel erg ver mee in de manier van denken van Sociale Zaken. Zo schrijven de twee eufemistisch dat werklozen door de gemeente worden "uitgenodigd in het participatiecentrum werkzaamheden te verrichten". Maar feitelijk gaat het natuurlijk om pure dwang: wie niet ingaat op de 'uitnodiging' krijgt geen uitkering en kan onder een brug gaan liggen verhongeren. Ook hebben de raadsleden het over het leveren van "een tegenprestatie naar vermogen" door uitkeringsontvangers, terwijl het bij de meeste dwangarbeiders maar de vraag is of ze na zes weken werken überhaupt wel een uitkering zullen krijgen. Wij kennen voorbeelden van werklozen die uiteindelijk letterlijk wekenlang helemaal voor niets gewerkt hebben voor de gemeente. Bijvoorbeeld nadat ze hun huis uitgezet werden omdat ze tijdens hun dwangarbeid geen huur konden betalen, en vervolgens zonder huisadres niet aanmerking kwamen voor een uitkering.

In hun radio-interview reppen beide raadsleden overigens met geen woord over het principiële probleem van het werken zonder loon of contract. Ze vinden het prima dat werklozen moeten "leren" op tijd te komen, maar vragen zich vooral af of er "voldoende rekening wordt gehouden met wat iemand al kan". Het lijkt hen er dus vooral om te gaan dat er meer gedifferentieerd gedisciplineerd gaat worden. Daar doet Van Ette waarschijnlijk op wanneer hij het heeft over "geluiden dat daar soms wat te verbeteren valt". Daarnaast wil hij gelukkig ook nachecken of de verhalen kloppen dat er een "vrij streng regime" heerst "voor wat betreft het komen, het wel of niet met elkaar mogen praten", en dat mensen een korting krijgen "als ze naar hun baas stappen". Ook Rademaker zou het een kwalijke zaak vinden als mensen niet durven klagen uit angst om hun uitkering kwijt te raken, "als het echt zo is". Het Participatiecentrum is bedoeld om mensen aan een baan te helpen, zegt hij, en niet om hen gewoon zes weken productie te laten draaien. Laat dat nu precies zijn wat er gebeurt, en in veel gevallen langer dan zes weken. Uit antwoorden van de gemeente op Rademakers eigen vragen was overigens al gebleken dat in ieder geval tot februari geen enkele werkloze een betaalde baan had gevonden via het centrum.

BESTUURLIJKE REFLEX

De andere Leidse partijen staan helaas vierkant achter het Participatiecentrum en zijn als zodanig onze regelrechte tegenstanders. Dat we juist de SP regelmatig bekritisieren, komt omdat die partij relatief dicht bij Doorbraak staat. We verwachten er gewoon meer van. In contacten met sommige Leidse SP-leden worden we helaas soms teleurgesteld. Dat begon al in oktober vorig jaar toen Rademaker in een bestuurlijke reflex de bijna 130 euro korting verdedigde⁹ die Leidse bijstandsgerechtigde kamerbewoners per 1 januari opgelegd kregen. Inmiddels zijn de gevolgen daarvan goed duidelijk geworden. Sommige van de dwangarbeiders die op kamers wonen, houden na aftrek van hun huur (geen huurtoeslag) en verzekering maar 150 euro per maand over om van te leven. Iets meer dan de helft van wat ze vorig jaar nog gehad zouden hebben. Terwijl ze wel 32 uur per week werken! Wanneer we het raadslid vragen om commentaar op onze kritiek op het Participatiecentrum, dan komt hij steevast met de tegenvraag wat we dan van andere projecten in de stad vinden, en met name die waar de SP zich voor ingezet heeft. Alsof het hem meer gaat om het imago van zijn partij dan om de uitbuiting van de werklozen.

Tot nadenken stemde ook ons contact met de Leidse SP'er Sjaak van der Velden, die onlangs vertrok¹⁰ bij het landelijke ideologische SP-blad Spanning. Volgens hem is er in Leiden geen sprake van dat werklozen

1 Mei 2012, dag van de arbeid. Ballen gooien tegen een pop van het soort sponzen dat de dwangarbeiders dagelijks gratis moeten inpakken, met de tronie van de Leidse wethouder Jan-Jaap de Haan erop geplakt.

gedwongen worden. “Niemand is verplicht te gaan werken en niemand is verplicht een uitkering aan te nemen”, reageerde hij op onze Facebook-pagina. Inderdaad, men mag zoals gezegd ook verhongeren. Hij toonde geen spoor van verontwaardiging over de dwangarbeid, en ging haast automatisch over tot het goedpraten van het repressieve beleid. De SP'er bracht daartoe zelfs het aloude anarchistische motto “geef naar vermogen en neem naar behoefte” in stelling. Het is een gotspe om dat onder de neus te drukken van mensen van wie de arbeid gratis afgetroddeld wordt en die voortdurend in hun bestaanszekerheid bedreigd worden. Dit soort reacties van vooraanstaande SP-ers duidt erop dat ze koste wat kost mee willen regeren.

De grootste en meest invloedrijke partij in de Leidse coalitie is D66, en het is niet te hopen dat die hyper-liberale partij na 12 september ook landelijk terecht komt in een coalitie. De Wet Werken Naar Vermogen¹² mag dan voorlopig niet meer doorgaan,¹³ maar met D66 mede aan het roer koersen we straks misschien landelijk niet alleen af op afschaffing van de ontslagbescherming, maar ook op dwangarbeid voor alle werklozen naar Leids voorbeeld. En stel dat ook de SP dan mee gaat regeren, wat velen binnen die partij maar al te graag willen. Het is te hopen dat ze dan wel hun rug recht houden, want in Leiden moest Rademaker begin dit jaar op een lokale SP-bijeenkomst nog tussen neus en lippen door toegeven: “We voelden ons gedwongen om in te stemmen met het Participatiecentrum”.

OUDE WIJN

DZB-directeur Bas van Drooge weigerde ons eind april de verdere toegang tot zijn Participatiecentrum. We zouden het proces van “motivering” van de werklozen teveel dwarsbomen. Van Drooge is in zijn vrije tijd voorzitter van de PvdA-afdeling Amsterdam Centraal. Hij schreef ook een boekje, “Jai en Eno”,¹⁴ over “de toekomstige inrichting van de wereld”. Daarin filosofeert hij over nieuwe vormen van kapitalisme met minder overheid, waarin bedrijven plots goede bedoelingen zouden krijgen. Wat we volgens hem vooral nodig hebben, is meer “emotionele ontwikkeling”, en “individuele prikkels” voor de efficiëntie. Zijn dwangarbeiders kunnen alvast genieten van een voorproefje van zijn progressieve ideeën, dat uiteindelijk niets anders is dan oude wijn in nieuwe kruiken. In de oude paternalistische sociaal-democratische traditie wil hij mensen disciplineren en opvoeden, om zo de strijd van onderop voor fundamentele veranderingen buiten de deur houden.

Na publicatie van ons dossier belde hij Doorbraak op om te zeggen dat we de naam van zijn hoofdbewaker Emiel Gommans van onze website moesten verwijderen, met een air van iemand die gewend is dat hij altijd zijn zin krijgt. “Dit kan gewoon niet. Je kunt niet de naam van een uitvoerende ambtenaar publiceren.” Gommans is een goede werknemer, voegde hij er nog aan toe. Van bovenaf gezien zal dat vast kloppen, maar vanuit onze positie is Gommans de hoofdbewaker die dagelijks de levens van tientallen werklozen vergalt. Die worden overigens ook in hun privéleven gepakt: ze moeten al hun persoonlijke gegevens aan ambtenaren doorgeven. Het publiceren van Gommans naam is juist een mooi begin van onze tegen-openheid, van onderop. Jullie spelen op de persoon, wij ook. De repressie en uitbuiting waar werklozen mee te maken hebben, is sowieso geen abstract ambtelijk gegeven, maar een concrete dagelijkse realiteit.

AFSTANDELIJKHEID

De keren dat Van Drooge contact met ons opnam, in de kantine of via de telefoon, probeerde hij ons steeds aan te spreken op een politiek niveau. Hij wilde dan een gesprek voeren over zijn goede bedoelingen en dat hij ook maar opdrachten krijgt, over de problemen van het centrum en dat ze best goede resultaten hebben. Maar wij weigeren steevast mee te praten vanuit zo'n bestuurlijke afstandelijkheid, en reageren altijd en principieel als degenen die door hem en zijn centrum in de tang genomen worden, als de werklozen die we voor een deel ook zijn. Zulke ‘gesprekken’ zouden namelijk een mate van gelijkheid suggereren die er helemaal niet is. De enige manier om werkelijk te communiceren en onze mening duidelijk te maken is via strijd. Wij hebben maar één inzet en dat is afschaffing van de dwangarbeid, en Van Drooges problemen vormen juist onze kansen.

Als we daarentegen als individuele werklozen aangesproken worden, bijvoorbeeld door onze “klantmanagers” of andere medewerkers van Sociale Zaken, dan proberen we het gesprek waar mogelijk juist naar een politiek en collectief niveau te tillen. De werkloosheid ligt immers niet aan ons, maar aan de crisis, aan het kapitalisme. We proberen ons dan samen met andere werklozen te weren, zoals sommigen van ons een aantal jaar terug al deden in het Werkatelier, de voorloper van Van Drooges Participatiecentrum.

Van Drooge en Gommans beschuldigen Doorbraak er overigens van de werklozen op te hitsen en onhandelbaar te maken. Maar zo werkt dat niet. Verzet kan alleen maar ontstaan waar mensen ontevreden zijn, en dat zijn de dwangarbeiders zonder uitzondering. Steeds vaker komen ze naar de Doorbraak-activisten buiten toe met vragen, op zoek naar mogelijkheden om zich te kunnen onttrekken aan de greep van het centrum. Meestal gaat het om individuele mogelijkheden, een enkele keer om meer collectief protest. En natuurlijk zijn wij hen daarbij graag ter wille, voor zover we dat kunnen natuurlijk. Wij komen niet met eigen actievoorstellen, omdat we ons principieel willen aansluiten bij de wensen van de werklozen binnen. Het is hun strijd en zij lopen de risico's.

MAXIMALE TERMIJN

Waar veel dwangarbeiders bijvoorbeeld de pest over in hebben, is dat ze langer dan de voorgeschreven zes weken moeten doorgaan met het productiewerk. Sommigen moeten weken langer blijven, anderen werken er al meer dan een jaar zonder contract voor 750 euro per maand. Tegen die zes weken kunnen ze nog weinig beginnen, maar tegen de verlengingen mogelijk wel. Wie zijn poot stijf houdt, maakt kans om alleen nog maar twee middagen per week te hoeven komen solliciteren. Maar velen zijn bang om bij kritiek hun uitkering kwijt te raken, of een of andere in het vooruitzicht gestelde cursus mis te lopen. Daarom hebben we kopieën van de gemeentenota en -website rondgedeeld waarin die maximale termijn van zes weken zwart op wit staat vermeld. Hopelijk kan dat sommigen het zelfvertrouwen geven om hun recht te gaan halen. Zo vinden er kleine veranderingen plaats in de machtsverhoudingen in het centrum: de dwangarbeiders worden wat weerbaarder, en het centrum wordt voor Van Drooge en Gommans wat minder makkelijk beheersbaar.

Anders dan bij veel andere radicaal-linkse campagnes mikken we niet in eerste instantie op de media of “bewustwording”. We steken relatief weinig tijd in demonstreren en folderen. We hebben ons onderzoeksdossier natuurlijk gepubliceerd op onze website en opgestuurd naar politici en de gevestigde media, en daar zijn ook wel reacties op gekomen. Maar we mikken meer op het meedoen aan het dagelijkse concrete straatgevecht tussen de werklozen en degenen die hen dwangarbeid opleggen. Dat gevecht om de macht speelt zich momenteel nog af buiten het blikveld van de media, maar zal naarmate het succes heeft vanzelf wel doorsijpelen naar de politiek en de rest van de samenleving. Daar hoeven we ons geen zorgen om te maken, dat zien we nu al gebeuren met de bemoeienis van de partijen en bonden.

VERZET

We hoeven ook geen dwangarbeiders op te roepen om in verzet te komen, dat zijn ze al, meestal op heel subtiele manieren (expres langzaam werken, later terugkomen van de pauze, werk met opzet verkeerd doen, ziek melden, en wie weet wat nog meer) en soms openlijker (mond opentrekken tegen de bewakers). We kunnen hooguit een bijdrage leveren aan het ‘bij elkaar brengen’ van al deze methoden, aan het wat meer collectief en zo sterker maken ervan. En dat leidt nu al tot succesjes, zoals onlangs de versoepeling van het regime.

Eric Krebbers

Noten

1. “Leidse dwangarbeiders vieren Dag van de Arbeid”, Eric Krebbers, 1 mei 2012, www.doorbraak.eu.
2. “Dossier dwangarbeid in Leiden deel 1: het regime”, Eric Krebbers, 2 mei 2012, www.doorbraak.eu.
3. “Ambtenaren straks vervolgd wegens het opleggen van dwangarbeid aan bijstandsgerechtigden?”, Eric Krebbers, 18 februari 2011, www.doorbraak.eu.
4. “Doorbraak in actie tegen opening Leids dwangarbeidcentrum”, Jan-Jaap de Haas, 7 november 2011, www.doorbraak.eu.
5. “Dwangarbeid is niet te verkopen”, Eric Krebbers, 3 januari 2012, www.doorbraak.eu.
6. “Lokale monitor werk, inkomen en zorg 2012”, www.fnv.nl.
7. “SP en PvdA lanceren gezamenlijk meldpunt ervaringen met het ‘participatiecentrum’” <http://leiden.sp.nl>.
8. “SP en PvdA: ‘Ernstige klachten over Participatiecentrum’”, Chris de Waard, www.sleutelstad.nl.
9. Zesde reactie onder: “Gemeente Leiden steelt van bijstandsgerechtigden om tekorten te dekken”, Harry Westerink, 31 oktober 2011, www.doorbraak.eu.
10. “SP-tijdschrift Spanning weigert anti-nationalistisch artikel van voormalig hoofdredacteur”, Eric Krebbers, 23 februari 2012, www.doorbraak.eu.
11. “D66 en de ‘democratische bevolkingspolitiek’”, Eric Krebbers en Jeroen Breekveldt, Fabel-krant 44/45, Gebladerte Archief, www.doorbraak.eu.
12. “Werken ‘naar vermogen’, tot we erbij neervallen”, Harry Westerink, 23 mei 2012, www.doorbraak.eu.
13. “Wet Werken Naar Vermogen - De geschiedenis van een zeperd”, Piet van der Lende, 30 mei 2012, www.doorbraak.eu.
14. <http://www.jaieneno.com>.

De laatste weken moeten de Leidse dwangarbeiders voor Zeeman lange rijen palets met gekleurde doosjes Pringle-chips uitpakken, stickers (€ 1,49) en weer inpakken. Een andere grote taak is het sorteren en elk individueel inpakken van zo'n 20 duizend edelsteentjes voor Sensabeads, het bedrijf van de 36-jarige Chris van Kampen. Zijn samenwerking met de DZB begon al in 2008, en in 2010 mochten de werknemers van de Leidse sociale werkplaats al eens in 12 weken 120 duizend edelsteentjes inpakken voor een grote supermarktactie. Dat legde Van Kampen geen windeieren, want in datzelfde jaar kocht hij voor 1,2 miljoen euro zijn huidige - ruim 2.900 vierkante meter grote - woning aan de Weipoortseweg in Zoeterwoude, waar ook Sensabeads gevestigd is. Met de extra winsten die hij nu via zijn “Mr. Stone”-actie² over de rug van de dwangarbeiders gaat maken, kan hij zijn optrekkje nog eens extra slijk inrichten.

Noten

1. www.sensabeads.nl
2. www.mrstone-edelstenen.nl

> zonder Papieren#

Geen nieuws is slecht nieuws

Hij was ongetwijfeld een van de laatste overgebleven "witte illegalen",¹ een term die zo'n 15 jaar geleden op de voorpagina's van de kranten was te vinden, maar later in onbruik raakte. Hij behoorde tot de laatste generatie Marokkaanse arbeidsmigranten die voor de invoering van de uitsluitingsregels nog wit konden werken, ook al hadden ze geen verblijfsrecht. Hij werkte zich in die tijd kapot, altijd bang om te worden opgepakt. Hij probeerde zo zuinig mogelijk te leven. Het geld dat overbleef, stuurde hij naar Marokko, naar zijn vrouw en kinderen. Maar de apartheidspolitiek drong ook zijn bestaan binnen. Overal bleken de deuren die vroeger op een kier stonden, voor zijn neus te worden dichtgegooid en op slot gedraaid. Hij kon niet meer werken, verloor zijn inkomen, werd dakloos, ging zwerven, moest bedelen, en takelde lichamelijk en geestelijk af. De toekomst werd een zwart gat voor hem.

Hij maakte nooit problemen, maar bleef altijd vriendelijk. Ik zie hem nog binnenkomen in het kantoor van de Leidse steungroep De Fabel van de illegaal, hoe hij me dan breed lachend en met een joviale handdruk begroette. Zijn schijnbare vrolijkheid maakte me soms verdrietig, omdat ik wist hoezeer hij leed. Als hij langskwam, dan vroeg hij wel eens: "Is er nog nieuws?", in de hoop dat ik een prachtig bericht uit mijn hoge hoed zou toveren. Maar nooit was er nieuws, of het moest slecht nieuws zijn, nog slechter nieuws dan de maand ervoor.

Ik heb geen afscheid van hem kunnen nemen. Een landgenoot van hem vertelde me onlangs dat hij na meer dan 20 jaar hopen en wanhopen uiteindelijk toch was teruggekeerd naar zijn geboorteland. Tijdens de lange busreis naar Marokko had de politie onderweg zijn papieren gecontroleerd. Hij werd aangehouden en een week gevangen gezet. Alsof 20 jaar uitsluiting en rechteloosheid nog niet genoeg was geweest. "Hoe gaat het nu met hem?", vroeg ik aan de landgenoot, die hem in Marokko had ontmoet. "Slecht", zei hij kortaf. Daarmee was alles wel gezegd.

Harry Westerink

Noot

1. "De 'witte illegalen': een slavenopstand anno 1999", Eric Krebbers, Fabel-krant 34, Gebladerte Archief, www.doorbraak.eu.

FOTO: ORGON EQUITZ

We worden niet meer alleen buiten bespied, maar ook op de werkvloer.

Stiekem begluurd door de baas

Cameratoezicht, afluisteren van telefoongesprekken, e-mailmonitoring, recherchebureaus, casemanagers, en fishing expeditions. Dat soort middelen zetten de bazen in om hun personeel op de werkvloer in de gaten te houden, zo blijkt uit recent onderzoek van De Groene Amsterdammer.¹ Diverse journalisten hebben vier maanden lang onderzocht hoe het is gesteld met de privacy van arbeiders. Bar slecht, zo blijkt. Schending van hun privacy is meer regel dan uitzondering. Tweederde van de bazen bespiedt namelijk hun personeel.

Uit eigen ervaring weet ik hoe makkelijk bazen omgaan met schending van de privacyregels. Toen een jaar geleden een collega van me op staande voet werd ontslagen wegens diefstal, was ik er nieuwsgierig naar hoe mijn baas dat had ontdekt. Het gevoel dat er ergens in het gebouw waar ik werk, een camera moest hangen, werd groter toen hij geheimzinnig deed over de zaak. Samen met mijn collega ging ik op onderzoek uit. We kwamen erachter dat er in het kantoor inderdaad een camera was verstoppt. Aan de brandende lichtjes daarvan konden we opmaken dat hij nog steeds aanstond. We maakten foto's als bewijsmateriaal, waarbij we ook het serienummer van het apparaat vastlegden. Met dat nummer konden we via internet opzoeken wat voor soort camera het was.

Daarna informeerde ik bij de vakbond naar de regels op het gebied van geheime beeld- en geluidsopnamen. Volgens de bond mogen bazen hun personeel op deze manier begluren en beluisteren. Maar dat moet wel in overleg met de ondernemingsraad gebeuren, die ook geïnformeerd dient te worden over het verloop en de afronding van de zaak. Daarop heb ik contact gehad met de ondernemingsraad, die niet op de hoogte bleek te zijn van de camera en er ook niets tegen wilde ondernemen. Men verwees mij naar mijn leidinggevende.

DICHTGEPLAKT

Ondertussen lichtte ik mijn collega's in over de aanwezigheid van de camera en liet ik hen weten dat ze in de gaten werden gehouden. Binnen korte tijd wist iedereen het, wat ertoe leidde dat men het spionagewerk ging saboteren door de camera dicht te plakken. Daarna werd hij onder toezicht van het personeel weggehaald. Mijn baas zag zich gedwongen om tekst en uitleg te geven. Het verhaal was als volgt: er was een recherchebureau ingehuurd, nadat men had ontdekt dat er geld was verdwenen uit de kassa. Dat bureau heeft op verschillende plekken in het gebouw camera's opgehangen en het personeel maandenlang in het geheim in de gaten gehouden. Op een gegeven moment had men zo de schuldige te pakken gekregen.

Als we onze baas moeten geloven, dan zijn er na het aanhouden van de dief geen opnamen meer gemaakt. Irrelevante beelden zouden zijn vernietigd. Volgens hem zijn er geen geluidsopnamen gemaakt en is men zorgvuldig omgegaan met het beeldmateriaal. Uiteindelijk kwam het erop neer dat we maar moesten vertrouwen op zijn goedheid. We hadden geen duidelijkheid over de procedure, over het toezicht, en over wat er daarna met de rest van het beeldmateriaal is gebeurd en wie dat allemaal heeft gezien. Het personeel weet niet of de beeldopnamen die niet meer nodig zijn, wel zijn vernietigd. Bovendien lijkt de kans groot geweest te zijn dat de camera zou zijn blijven hangen, als die niet was ontdekt. Het blijft een naar gevoel dat je als arbeider op de werkvloer om wat voor reden dan ook wordt bespied door camera's, zonder dat je daarvan op de hoogte bent, en dat je ook niet weet wat er met dat beeld- en geluidsmateriaal gebeurt. Zeker als blijkt dat dat bespieden aan de orde van de dag is, zoals het onderzoek van De Groene aantoont.

Taylan Devrim

Noot

1. "Tweederde bazen bespiedt personeel", www.groene.nl.

CALUCCI KA VAN HAASTEREN

Een korte geschiedenis van dwangarbeid en het verzet ertegen

Doorbraak is actief tegen dwangarbeid, een fenomeen dat sterk in opkomst is in de westerse “liberale democratieën”. Dat onbetaald werken “voor je uitkering” lijkt een nieuwe stap in het opvoeren van de druk op werklozen. Maar dat gebeurde eerder ook al.

Vroeger konden arme mensen die niet genoeg verdienden om van te leven bij kerken aankloppen voor ondersteuning. Om kans te maken op hulp hielp het om er een christelijke levensstijl op na te houden. Later is de overheid zulke ondersteuning heel voorzichtig meer als haar taak gaan zien. Hoewel enige menslievendheid de ondersteuners niet vreemd was, werd hulp vaak ook verleend om grootschalige roof en opstand te voorkomen. Door de jaren heen is de ondersteuning uiteraard veranderd, maar er zijn ook opvallende overeenkomsten met nu.

WERKHUIZEN

De bezittende klasse zag bij haar “weldoenerij” altijd een spanning tussen het ondersteunen om de ergste nood te lenigen, en het voorkomen dat mensen niet meer wilden werken. De ondersteuning is dus nooit ruim geweest. Daarnaast moesten de armen werken voor hun ondersteuning. Dat zou de kosten drukken, maar was tegelijk ook een test op werkwilligheid. Zo waren er “werkhuizen” en was er later op grotere schaal “werkverschaffing”. In Drenthe hadden de diaconieën in de zeventiende en achttiende eeuw een actueel klinkende manier van werkverschaffing: armen werden uitbesteed.

In de Armenwet van 1912 was - op aandrang van de Tweede Kamer - opgenomen dat “onderstand” aan armen zoveel mogelijk als loon voor arbeid werd gegeven. Voor de gemeenten betekende dit dat ze verplicht werden om een werkhuus in te richten, ter afschrikking van armen die een beroep wilden doen op de Armenwet, en om de werkwilligheid te testen. Maar dat kostte geld voor gebouwen en personeel ter begeleiding (lees: controle) van de armen. Daar was geen bijdrage van de rijksoverheid voor, en ook het “loon” was daar niet te verhalen. In menig gemeente kwam er van werkhuizen dan ook weinig terecht. Het enkel geven van “onderstand” was goedkoper. Tegenwoordig lossen gemeenten dat probleem vaak op door “werkhuizen” voor werklozen bij sociale werkplaatsen onder te brengen.

Al vanaf het einde van de negentiende eeuw werd werkverschaffing populair bij Drentse gemeentebesturen. Ze lieten werklozen heidegronden ontginnen, bosbouw uitvoeren en wegen aanleggen. Voor werkverschaffing in de ontginning en in landbouwkolonies (vaak in het noorden van het land) had de rijksoverheid wel een bijdrage over. Voor de werklozen was het echter bepaald niet zeker dat ze betaald werden. Wie zich hier namelijk “misdroeg” of werk weigerde, kreeg alleen het allernoodzakelijkste in natura. Hoe je dan thuis de huur betaalde, moest je zelf maar uitzoeken.

VERDRINGING

De werkverschaffing nam vooral grote vormen aan in de jaren 20 en 30. Met de crisis vanaf 1929 kwamen ook grote aantallen landarbeiders in de werkverschaffing terecht. Er kwam veel protest tegen die werkverschaffing, waar Colijn (die zuunigerd) op het hoogtepunt 60 miljoen gulden per jaar aan uitgaf. De arbeid die de werklozen moesten verrichten, was natuurlijk wel van economische waarde, al kregen ze geen echt loon. Overheidsprojecten werden zo goedkoper, want met lagere lonen uitgevoerd. Gemeenten met goede connecties bij de landelijke overheid wisten zo in korte tijd een boel van de grond te krijgen. Op voorstel van de Drentse commissaris van de koningin Jan Tijmen Linthorst Homan² werden in de jaren 20 al langer bestaande plannen voor

verbetering van de rivieren en de afwatering in de werkverschaffing ondergebracht. Bekende projecten die door de werkverschaffing werden gerealiseerd, zijn het “Boschplan” (het Amsterdamse Bos, inclusief de handgegraven roeibaan), het Kralingse Bos in Rotterdam, de Leidse Hout in Leiden, het Twentekanaal, het vliegveld Valkenburg, en voetbalstadions als de Utrechtse Galgwaard en De Goffert in Nijmegen. Volgens velen was het een vorm van uitbuiting en dwangarbeid.

BEPROEVING

Opzettelijk stuurde de regering de werklozen uit de steden vaak naar grote projecten ver weg, zodat de meesten daar wel moesten overnachten. Alleen zaterdagavond en zondag konden ze dan thuis zijn. De lonen in de werkverschaffing waren laag en gebonden aan een maximum. Het werk was zwaar, de omstandigheden erbarmelijk, en het inkomen was net, of vaak net niet, genoeg om met een gezin van rond te komen. Al het werk werd met de hand gedaan. Machines, die er in die tijd wel waren, zouden zogenaamd het principe van werkverschaffing tenietdoen. Ploeteren met schop, kruiwagen en kiepkar dus. Bespied door de opzichters tijdens lange dagen, met gebrekkige medische zorg en amper ruimte om te schuilen tegen regen. Bij oponthoud wegens regen werd niet eens doorbetaald. Een beproeving dus, zeker voor mensen die helemaal niet gewend waren aan dit soort werk. Dat leidde bij veel van de armen tot ernstige aandoeningen en ongeschiktheid voor hun eigenlijke beroep.

Werkweigeren of het werk niet kunnen volhouden werden afgestraft door intrekking van de uitkering, wat voor de werklozen betekende dat ze aangewezen waren op de armenzorg. Veel projecten stonden onder leiding van de Nederlandse Heidemaatschappij, en hun medewerkers gaven orders, hielden toezicht en betaalden het loon uit. Toezichhouders van de Heidemij kregen de weinig vleiende bijnaam “stoklopers”, en ze hadden veel macht over de arbeiders die niet durfden te protesteren. Protest leidde immers tot ontslag en dus aangewezen zijn op de armenzorg: hulpverlening aan armen die vanuit kerkelijke instellingen, de adel en particuliere iniatieven werd georganiseerd op basis van liefdadigheid. Dus werkten ze 50 uur per week hard, want de hoogte van het loon hing af van de hoeveelheid werk die hun ploeg verzette. Pas bij 50 uur werk in een week kon men aan een beetje redelijk loon komen. Staken of sabotage werd zo wel heel moeilijk.

PROTEST

Ondanks de moeilijke en vrij machteloze omstandigheden hebben ‘werklozen’ in de werkverschaffing zich niet alles laten welgevalen. Begin 1925 groeide de ontevredenheid in de werkverschaffing en onder de veenarbeiders in Friesland en Drenthe. Men eiste eerst in Gorredijk een hoger uurloon, doorbetaling bij regen, een achturige werkdag en geen uitsluiting van arbeiders. Toen dat laatste wel gebeurde, brak er een staking uit, die oversloeg naar andere werkverschaffingsprojecten in Friesland en Drenthe. Op het hoogtepunt van de actie, 19 april, waren er 20 duizend stakers. Een demonstratie bij Gorredijk liep uit op een treffen met de politie en de marechaussee. Uiteindelijk bloedde de staking dood. Volgens de bekende geschiedschrijver van de arbeidersbeweging Ger Harmsen “maakte een samenscholingsverbod (legaal) contact tussen de stakers vrijwel onmogelijk. Omdat

deze arbeiders overwegend ongeorganiseerd waren en het Nederlands Verbond van Vakverenigingen (NVV) de actie veroordeelde, maakten gebrek en overheidsgeweld een einde aan het verzet.”³ De situatie in het noorden wekte landelijk verontwaardiging op en de regering zag zich gedwongen om maatregelen te nemen zodat er tijdelijk enige verbetering kwam. In de crisisjaren werden die veelal weer teruggedraaid.

Opmerkelijk genoeg hebben arbeiders in de werkverschaffing in het begin van de Tweede Wereldoorlog met stakingen successen geboekt. In de maanden voorafgaand aan de Februaristaking van 1941 staakten ze met succes onder leiding van communisten. In oktober 1940 bijvoorbeeld tegen verlenging van de werktijd. “Het op de oude tijd neerleggen van het werk leidde tot schorsing, uitsluiting van de steun, voortdurende demonstraties, straatmeetings, protesten bij B&W, bij het gelijkgeschakelde NVV en zelfs bij de Ortskommandant. Zonder scrupules werden de Duitse en Nederlandse autoriteiten tegen elkaar uitgespeeld.” Toen intimidatie van de arbeiders niet werkte, kregen zij hun zin. “Toen de werkverschaffingsarbeiders op 23 december uitvroren, en genoeg moesten nemen met een week minder loon, kwam het opnieuw tot acties. Die beheersten het Amsterdamse straatbeeld enkele weken, vooral in het centrum. Duizenden demonstreerden door de stad. De Communistische Partij Nederland (CPN) verspreidde manifesten en Wouter Kalf (die ook in het actiecomité van oktober zat, JB) voerde herhaaldelijk het woord. Ook ditmaal had de actie succes: een extra winteruitkering van 1 week steungeld.”⁴ De ervaringen die met deze acties werden opgedaan, hebben zeker bijgedragen tot het aandurven van de Februaristaking tegen de Jodenvervolgving.

WERKEN NAAR VERMOGEN

In juli 1945, direct na de oorlog, werden er alweer kampen opgezet voor werklozen om ze zo in te kunnen zetten bij de wederopbouw. Dat gebeurde door de Dienst Uitvoerende Werken (DUW), en deze DUW-kampen werden in de volksmond al snel “Door Uitbuiting Winst” of “Door Uitputting Wanhoop” genoemd. De DUW werd in juli 1954 opgeheven, en in de kampementen werden vaak Molukkers geplaatst.

Met de Algemene Bijstandswet van 1965 is dwangarbeid afgeschaft. Die wet bevatte weliswaar een plicht om werk te zoeken, maar geen eis tot “een tegenprestatie” voor de uitkering. Mark Rutte heeft met zijn Wet Werk en Bijstand (WWB) van 2004 de mogelijkheid van een “tegenprestatie” weer van stal gehaald. Eind 2011 is die verplichtender in de WWB opgenomen. Met de Wet Werken Naar Vermogen (WWNV), die gelukkig na de val van Ruites kabinet in de ijskast staat, wil de overheid die plicht nog uitbreiden.

Jeroen Breekveldt

Noten

1. “Van pauperzorg tot bestaanszekerheid”, Loes van der Valk, 1986.
2. “Linthorst Homan, Jan Tijmen”, www.encyclopediedrenthe.nl.
3. “Voor de bevrijding van de arbeid”, Harmsen en Reinolda, 1974.
4. “De Februaristaking ontrafeld en verbeeld”, Ger Harmsen, in: “Nederlands kommunisme”, 1982.

HOUTSDE: FRANS MASERIEEL

Ter Apel: moedige vluchtelingen, inspirerende solidariteit en keiharde staatsrepressie

► ► ► Vervolg van voorpagina

De vluchtelingen konden zich uitstekend vermaken met aangeboden bordspelletjes. In Assen bracht een inzamelactie winkelwagentjes vol boodschappen op, plus een hoeveelheid geld. Vlak voor de ontruiming van het kamp stonden in Amsterdam tientallen kilo's uien en aardappelen klaar, beschikbaar gesteld door solidaire boeren, om te worden vervoerd naar Ter Apel. Velen namen zo op de een of andere manier deel aan de belangrijke concrete solidariteitsstructuur die binnen de kortste keren was opgezet. De hulp nam overweldigende proporties aan, wat voor de vluchtelingen vanzelfsprekend een enorme steun in de rug betekende, zowel praktisch als emotioneel. Maar minstens zo belangrijk was de steun die de vluchtelingen in het kamp bij elkaar vonden. "We hebben veel stress in onze levens", zegt Abdille, "maar in het kamp konden we eindelijk een beetje minder zorgen hebben. We konden met elkaar praten, met mensen die ons begrepen, omdat ze ook vluchtelingen zijn. Daardoor voelden we ons bevrijd. Op straat zijn we gewoon honden, en kunnen we onze problemen met niemand delen. Niemand kent ons. Alleen de IND weet het. Een voor een gooit de overheid de vluchtelingen de straat op. Zo blijven onze problemen onzichtbaar. Maar door het kamp is het allemaal zichtbaar geworden."

Vanaf het begin van de actie konden de activisten rekenen op hulp van de steungroepen STIL uit Utrecht, SHUV uit Emmen en PRIME uit Den Haag. Nieuwsberichten werden dagelijks door STIL en VOS rondgestuurd en op hun sites geplaatst. Ook Doorbraak schreef artikelen over de actie, die op de site werden geplaatst en via de mailinglijst werden rondgestuurd. PRIME vroeg advocaten om solidariteitsverklaringen te schrijven. Daar werd onder meer gevolg aan gegeven door het Haarlemse kantoor Fischer Advocaten,⁴ dat veel rechtszaken voert tegen uitsluiting van mensen zonder papieren. "De vluchtelingenactie in Ter Apel is goed en belangrijk", aldus de verklaring van het kantoor. "De vluchtelingen maken hun situatie zichtbaar en confronteren de regering met de resultaten van hun onmenselijk beleid. Dat de actie inmiddels al uit honderden mensen bestaat, van verschillende afkomsten, en het er niet naar uitziet dat ze zomaar weg zullen gaan, is inspirerend. Ons advocatenkantoor houdt zich bezig met voorzieningen voor mensen zonder verblijfsvergunning. De situaties waar deze vluchtelingen in zitten, herkennen wij uit onze praktijk. Veel mensen zonder verblijfsvergunning worden niet opgevangen door de overheid en zijn afhankelijk van hun sociale netwerk wat daardoor steeds verder uitgeput raakt. Of mensen raken letterlijk op straat. De situaties die daarbij ontstaan, zijn vaak vreselijk."

VUILE WAS

Kerk in Actie en vluchtelingensteungroep INLIA lieten in een brief aan Leers weten dat "het over de heg kieperen" van afgewezen vluchtelingen geen enkele oplossing biedt. De organisaties spraken van een "een interstatelijke twist", als vluchtelingen

niet kunnen worden uitgezet omdat het land van herkomst daar niet aan meewerkt. Daarvoor is de Nederlandse overheid verantwoordelijk, stelden ze. Dat probleem moet niet worden afgewenteld op "angstige vreemdelingen die niet meer weten wat ze nu moeten, op gemeenten die voor het blok worden gezet, op maatschappelijke organisaties die na jaren grenzen bereiken". Maar veel gemeenten en organisaties zetten "angstige" vluchtelingen die niet kunnen worden gedeporteerd, zelf ook onder flinke druk om terug te keren, zogenaamd "vrijwillig". Men gebruikt daarbij dezelfde chantagemiddelen als de landelijke overheid: vluchtelingen die weigeren mee te werken aan "vrijwillige" terugkeer, krijgen ook geen tijdelijke opvang.

Tijdens de actie nam door het uitdijende tentenkamp, de solidariteit van mensen van buitenaf en de uitgebreide media-aandacht de druk naar boven, naar de beleidsmakers, toe. In eerste instantie zette de gemeente Vlagtwedde, waar Ter Apel onder valt, "verboden toegang"-bordjes rond het terrein, in de hoop dat de actievoerende vluchtelingen zouden oprotten of dat het kamp in elk geval niet nog groter zou worden. Maar later zag de gemeente zich juist genoodzaakt om het kamp te voorzien van wc's. Het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA), de overheidsbeheerder van vluchtelingencentra, probeerde de kampactie te saboteren door het onmogelijk te maken om een wateraansluiting aan te leggen. Men verbood zelfs de vluchtelingen die voor hun asielaanvraag in het aanmeldcentrum verbleven, om uit solidariteit water te brengen naar de vluchtelingen op het terrein buiten. Daardoor ontstond een ernstig watertekort in het uitdijende kamp. Maar onder druk van de grote verontwaardiging die daarover in de samenleving opkwam, liet het COA later alsnog een vaste waterleiding naar het kamp aanleggen.

Ook Leers begon het heet onder zijn voeten te krijgen. De situatie van het kamp noemde hij al snel "onhoudbaar". Maar dan bedoelde de minister niet de schrijnende levensomstandigheden van de mensen die in het kamp verblijven. Als alle vluchtelingen individueel op straat staan, dan kunnen bewindslieden de problemen van deze mensen gemakkelijk negeren. Maar de ellende van bijna 400 vluchtelingen bij elkaar, dat kan niet zomaar onder het vloerkleed geveegd worden. Dat er voortdurend in de media werd bericht dat deze 400 mensen slechts het topje van de ijsberg vormden, dat de nood nog zoveel hoger was, dat bleek een stapel vuile was van het migratiebeleid die Leers en de zijnen weer snel aan het oog van het land wilden onttrekken.

BREEKIJZER

Voor en tijdens grote en ingrijpende collectieve acties als hongerstakingen en tentenkampen is het altijd de vraag wie uiteindelijk aan welke kant staat en komt te staan. Kiest men voor de vluchtelingen of voor de staat? De wens naar een gulden middenweg, naar een oplossing die iedereen tevreden kan stellen, wordt daarbij door menigeen gekoesterd, maar blijkt op illusies te

rusten. Op het scherpst van de snede moet gekozen worden: voor of tegen de vluchtelingen, voor of tegen de staat.

Het Rode Kruis leek eerst de kant van de vluchtelingen te kiezen. Men zegde in het begin van de actie toe om tenten ter beschikking te stellen. Maar op 11 mei bleek waar de loyaliteit van het Rode Kruis werkelijk lag. Tijdens de vier uur durende onderhandelingen tussen hoge ambtenaren en vertegenwoordigers van het kamp werden de vluchtelingen met een kluitje in het riet gestuurd. Er werd hen alleen opvang aangeboden als ze mee zouden werken aan "vrijwillig" vertrek. Anders zou de overheid gewoon doorgaan met het uitroken en uithongeren van kwetsbare en rechteloos gemaakte mensen. Geheel terecht wezen de vluchtelingen dat flutaanbod van de hand. Het Rode Kruis trok daarop het hulpaanbod in. Dat was des te wranger, omdat zeker de eerste dagen van het protest, toen het kamp nog moest worden opgebouwd, tenten broodnodig waren.

"Tijdelijke opvang" voorafgaand aan "vrijwillig" vertrek is niets anders dan een breekijzer om verdeeldheid te zaaien tussen de actievoerende vluchtelingen en de solidariteit van de rest van de bevolking in te dammen. Deze chantagepolitiek wordt door de landelijke overheid ingezet, maar gemeenten en lokale noodopvanginstellingen werken er vaak in volle overtuiging aan mee. Zo ook VluchtelingenWerk, die de terugkeerplicht van afgewezen vluchtelingen al langer centraal stelt in het eigen ondersteuningswerk. Hoewel VluchtelingenWerk erkent dat vluchtelingen niet "gedwongen" moeten worden uitgezet naar Irak en Somalië, legt de organisatie afgewezen vluchtelingen in het algemeen de plicht op om "vrijwillig" te vertrekken. Koren op de molen van Leers en ander staatstuig. "Ze moeten terug, het liefst vrijwillig", bazuinde de CDA-bewindsman overall rond. Met behulp van halve waarheden, smoesjes, leugens en machtsvertoon probeerde men de verantwoordelijkheid voor de ontstane ellende vooral neer te leggen bij de slachtoffers, de vluchtelingen, in plaats van bij de daders, de staat en zijn handlangers. Leers stelde vals dat vluchtelingen "hier vrijwillig naar toe komen", alsof het om vakantieisjes gaat. "Ze moeten, als ze hier niet mogen blijven, ook de verantwoordelijkheid nemen om weg te gaan."

Een treffend voorbeeld van het gekonkel van de overheid vormde het heropende debat over terugkeer naar Somalië, een van de gevaarlijkste plekken ter wereld. Abdille: "Amnesty International, Human Rights Watch, alle internationale mensenrechtenorganisaties schrijven in hun rapporten dat vluchtelingen uit Somalië niet mogen worden teruggestuurd. Internationale rechters zeggen dat ook in hun uitspraken. Waarom luistert de Nederlandse overheid daar niet naar?" Maar Leers hield vol: "Gedwongen terugkeer is lastig, vrijwillige terugkeer is mogelijk." Al eerder zoog hij uit zijn duim dat de Somalische "overgangsregering" TFG, die de hoofdstad Mogadishu in handen heeft, wel degelijk zou willen meewerken aan "gedwongen" en "vrijwillige" terugkeer. Iets dat door TFG wordt tegengesproken. En onlangs trok Leers juist een hoger beroep⁵ in tegen een groep Somalische vluchtelingen, omdat anders de hoogste rechter weleens zou kunnen bevestigen dat deportatie niet mogelijk is. En dat zou positieve gevolgen kunnen hebben voor alle illegaal gemaakte Somaliërs in Nederland. Door intrekking van het hoger beroep kon Leers blijven doen alsof zijn neus bloedt. Hij haalde daarop weer doodleuk de oude, vertrouwde en vooral lachwekkende leugen⁶ van stal dat het vliegveld van Mogadishu niet in Mogadishu ligt. Want zelfs Leers moet tandenknaarsend toegeven dat Mogadishu te onveilig⁷ is om er vluchtelingen te kunnen dumpen. Stompzinnig genoeg zou het vliegveld van Mogadishu in zijn ogen dan weer wel veilig zijn. Overigens is zijn nieuwste truc over terugkeer naar Somalië de bewering dat "een korte doortocht" best mogelijk is. "Ik geef zonder meer toe dat de situatie niet optimaal is. Het is niet iedere dag een plezier om daar te zijn", zei hij cynisch. "Als een gebied te gevaarlijk is, dan betekent dit alleen dat vreemdelingen zich daar niet kunnen vestigen. Zij kunnen best door de stad heen reizen."

ONUITZETBAAR

Op 23 mei ontruimde⁸ de ME met grof geweld het tentenkamp. Maar liefst 117 vluchtelingen werden opgepakt, plus enkele hulpverleners en een arts. De staat speelde bij de ontruiming een vuil spelletje. De dag ervoor bleek dat in de parlementaire politiek geen beweging viel te verwachten in de richting van een voor de vluchtelingen aanvaardbare oplossing. Een groep Irakezen zag geen andere mogelijkheid meer dan in te gaan op het laatste aanbod van Leers, die zich ook zonder de in zijn nek hijgende PVV blijkt te ontoppen als een hardliner tegen migratie. Hij bood de wanhopige vluchtelingen de gebakken lucht van drie weken tijdelijke opvang, als ze tenminste beloofden dat ze zichzelf "vrijwillig" zouden laten deporteren. Ondertussen wilde de CDA-

er, zo liet hij weten, de Iraakse immigratieminister proberen over te halen om weer te gaan meewerken aan deportaties. Als dat lukt, dan worden de vluchtelingen waarschijnlijk allemaal tegen hun zin uitgezet, ondanks de tegenwerpingen uit allerlei hoeken dat Irak nog steeds een onveilig land is.

Niet alle vluchtelingen gingen in op het aanbod. Een aantal Iraakse en andere vluchtelingen verliet in de nacht van 22 op 23 mei het kamp, terug naar hun leven op straat. Ze waren bang dat ze tijdens de te verwachten ontruiming van het kamp opgepakt zouden worden en maandenlang in een uitzetgevangenis opgesloten zouden worden. Een groep van meer dan 100 Somalische, Iraanse, Soedanese, Eritrese en Ethiopische vluchtelingen van de zelforganisatie Vluchtelingen Op Straat⁹ bleef echter standvastig achter. Zij zijn onuitzetzbaar, en mogen daarom niet in een gevangenis worden vastgezet. Moedig besloten ze om de politie te trotseren.

INTIMIDEREND

Om de dreigende ontruiming van de baan te krijgen, spande advocaat Marcel Schuckink Kool van het Haagse advocatenkantoor Voor-recht een spoedrechtzaak aan. Het leek er in eerste instantie op dat de overheid de zitting van die zaak op 24 mei wilde afwachten. Tot een half uur voor de feitelijke ontruiming hield de advocaat van de gemeente Vlagtwedde vol dat men zou wachten tot na de zitting. Toen de ME op 24 mei 's middags toch het kamp bleek binnen te stormen, nog voordat de zitting was begonnen, en de gemeente glashard bleek te hebben gelogen, viel de ontruiming in juridisch opzicht niet meer te stoppen. De politie sloot de vluchtelingen in het kamp steeds verder in, stampte tenten tegen de grond, en vernielde persoonlijke spullen. Abdille vertelt: "We zeiden tegen de politie: we zijn er klaar voor om gearresteerd te worden, jullie hoeven deze overmacht niet tegen ons te gebruiken. Er was zoveel ME. Vluchtelingen vielen neer van de hitte en de stress. Er waren mensen met suikerziekte en met astma." De in het kamp aanwezige artsen werden door de agressieve politie danig belemmerd in hun medische hulp aan ernstig zieke vluchtelingen, waaronder een flauwgevallen vrouw. Een van de artsen kreeg een harde klap met een politieknuppel in zijn rug, omdat hij volgens een agent onvoldoende opschoot. Arts Co van Melleio werd bovendien gearresteerd, wat zelfs in oorlogstijd volgens de regels niet is toegestaan. De zeer hardhandige aanhouding van de op de grond zittende vluchtelingen werd onderwijl afgeschermd met ME-busjes, zodat journalisten niet konden registreren wat er plaatsvond.

Verslaggever Chris Klomp publiceerde meteen na de ontruiming een vertrouwelijk document over de plannen daartoe. De volgende dag kreeg hij de politie op zijn dak.¹¹ Men wilde "op redelijk intimiderende toon" weten hoe hij aan die informatie kwam. Klomp schreef op zijn blog:¹² "Ik weiger. Ik vertel nooit hoe ik aan vertrouwelijke informatie kom. Ook niet als de politie belt. Het gesprek begint dan onvriendelijk te worden. Als ik niet over de brug kom, zal het anders gaan. Er zal een aangifte volgen. Sterker nog: er is al overleg geweest met het Openbaar Ministerie. Er ligt een sterke zaak. En het OM neemt de zaak hoog op. Ik hoor dat alle voorlichters in het noorden van het land inmiddels op de hoogte zijn. Als journalist sta ik met 3-0 achter. De informatievoorziening zal zeker opdrogen." Daarna ontstond via Twitter in journalistieke kringen grote verontwaardiging over het politie-optreden tegen Klomp. De politie bood hem daarop snel excuses aan, met de woorden "Zo hadden we het niet moeten doen".

Op 24 mei, nadat de ME het tentenkamp al tegen de vlakte had gewerkt, besloot de rechter alsnog dat de ontruiming "disproportioneel" was geweest. De problemen die de gemeente noemde als redenen tot ontruiming - brandonveiligheid, onveilig drinkwater en vrees voor de volksgezondheid - hadden ook op een minder ingrijpende manier kunnen worden opgelost. Maar de ontruiming was niet meer terug te draaien. Bovendien bleek op de dag erna dat het COA hekken om het eerst vrij toegankelijke terrein had laten zetten. De vergunning die daarvoor nodig was, had de overheid binnen een paar uur na de aanvraag verleend. Dezelfde dag, nog voor 12 uur 's middags, stonden de hekken er al. Tegen die hekken begonnen de vluchtelingen een nieuwe rechtszaak, maar de rechter wees hun eis af. Demonstreren op het terrein voor het aanmeldcentrum wordt daarmee juridisch onmogelijk, omdat het COA in het geval van een afgesloten privéterrein mag vorderen dat demonstranten zich verwijderen. Overigens was het

gewraakte veld eerder nog gewoon openbaar terrein. Maar de schrik voor actievoerende vluchtelingen zat er bij de gemeente al goed in, na eerdere tentenkampen in november¹³ en december¹⁴ vorig jaar. Eind april werd daarom het besluit door de gemeenteraad gejaagd dat het terrein voortaan aan het COA in bruikleen gegeven wordt, die daar slechts 674 euro per jaar voor hoeft te betalen. Binnen een week na de raadsvergadering werd het terrein feitelijk overgedragen, vlak voordat de actievoerders hun eerste tenten opzetten.

VOOROPGEZET

Nog smeriger is dat uit de stukken van de rechtszaak bleek dat al vijf dagen van tevoren was besloten om het kamp op 23 mei te ontruimen. Op 18 mei was er al een overleg geweest tussen alle betrokken onderdelen van het staatsapparaat: burgemeester Leontien Kompier van de gemeente Vlagtwedde, de politie, de IND, de Dienst Terugkeer en Vertrek, het OM en het COA. Hun verwachting was dat de moties die op 22 mei in de Tweede Kamer besproken zouden gaan worden, het niet zouden halen. Verder demonstreren werd daarmee zinloos, aldus de machthebbers, die op 22 mei een ultimatum wilden gaan stellen om uiterlijk de dag erna het tentenkamp op te heffen. Maar het is wettelijk niet toegestaan om een demonstratie te beëindigen op grond van het argument dat die zinloos zou zijn. De overheid mag zich immers niet mengen in de inhoud van een demonstratie. Daarom bedacht men wat smoezen om de ontruiming te kunnen rechtvaardigen: brandonveiligheid, onveilig drinkwater en vrees voor de volksgezondheid. Hoewel "de onderzoeken" daarnaar pas plaatsvonden op 22 mei, en dus ook de uitkomsten daarvan pas op die dag bekend zouden kunnen worden, hadden alle betrokkenen van de staat al op 18 mei besloten tot ontruiming.

Kompier, als burgemeester verantwoordelijk voor het politieoptreden, had zich tijdens een bezoek aan het tentenkamp begripvol en meelevend getoond met de omstandigheden van de vluchtelingen. Althans, zo kwam ze op hen over. Maar ook tijdens gesprekken met de vluchtelingen had ze zich al geroepen gevoeld om mee te doen met de chantagepolitiek van Leers. "Als jullie bezig willen met het voorbereiden van jullie terugkeer, dan heb ik hier kamers en douches klaar voor jullie", merkte ze geniepig op. "Terug waarheen?", vroeg een vluchteling. "Wij zijn landloos. We willen een leven. We zijn mensen, net als u." Het ware gezicht van "de burgermoeder" werd zichtbaar bij de meedogenloze ontruiming, die al was gepland toen ze nog mooi weer kwam spelen. "Ze was heel aardig toen ze ons kwam bezoeken", zegt Naizimi, een Iraanse vluchteling. "Maar ze heeft ons verraden."

WELKOM

Na hun aanhouding werden de meer dan 100 arrestanten overgebracht naar verschillende asielzoekerscentra, onder andere in Vught, Arnhem en Burgum. Tijdens de ontruiming raakten ze veel persoonlijke spullen kwijt, die nog steeds niet boven water zijn. Abdille: "Als je de politie hierover belt, sturen ze je van het kastje naar de muur. Bel hierheen, bel daarheen, maar altijd zeggen ze: ik weet het niet, ik weet het niet. Ze weten dat wij de macht niet hebben om hen te dwingen. Dus doen ze met ons wat ze willen." Veel vluchtelingen klagen over de slechte toegankelijkheid van de medische zorg. Ook krijgen ze vaak geen leefgeld om eten te kunnen kopen. Een aantal vluchtelinggezinnen is uit elkaar gehaald, waardoor de gezinsleden gescheiden van elkaar in verschillende centra verblijven. Leugenaar Leers ontkent dat vanzelfsprekend glashard in de Tweede Kamer, zoals we dat van hem en zijn voorgangers zijn gewend. Maar ondertussen kunnen de gezinsleden elkaar nauwelijks opzoeken, want ze zitten in een vrijheidsbeperkend regime. Zo probeert de staat hun verzet te breken. De vluchtelingen mogen de regio van hun centrum niet verlaten en moeten ook nog elke dag stempelen. "Van maandag tot en met vrijdag", vertelt Abdille. "We hebben gezegd: we gaan dit niet doen. Eén dag stempelen per week is genoeg. We zijn geen criminelen. Waar hebben we deze straf aan verdiend? We hoeven het nu toch niet te doen. Maar we weten niet wat er na 15 juni gebeurt."

Drie weken opvang was het flutaanbod van Leers voordat de politie het kamp met de grond gelijk maakte. Opvang tot dat vertegenwoordigers van de staat hebben overlegd met de Iraakse immigratieminister om hem ertoe te bewegen alle afgewezen Iraakse vluchtelingen terug te nemen. Volgens

de Iraakse vluchtelingen zelf heeft de ambassade verzekerd dat de Iraakse autoriteiten niet meewerken aan deportaties. Hadi, woordvoerder van de Iraakse vluchtelingen: "We verwachten niet dat we gedwongen zullen worden uitgezet. De minister zal ons ook niet zomaar op straat zetten na het bezoek van zijn Iraakse collega. Hij legt het probleem dan, denk ik, bij de volgende regering neer." Abdille is voorzichtiger. "We hebben nog niet gehoord wat hun plan is. Als het slecht uitpakt, dan moeten we een optie B verzinnen." De Somaliërs die vorig jaar bij het aanmeldcentrum op de stoep bivakkeerden, zijn nu herenigd met hun collega's van het actiekamp in mei. Dat was een warm weerzien. "Alleen al de Somaliërs zijn nu al met bijna 300 mensen", zegt Abdille. "De volgende keer doen we het met iedereen samen."

De staat is beducht voor toenemende actiebereidheid van de vluchtelingen, en voor groeiende steun om hen heen. Die vrees blijkt ook uit de mate van repressie en het smerige spel dat met de actievoerders is gespeeld. Dat vormt des te meer reden om de strijd van de vluchtelingen te blijven steunen. Want de oorlog van Leers tegen mensen zonder papieren gaat dag en nacht door. Tegen individuele vluchtelingen wint de staat het gevecht vaak. Maar als vluchtelingen zich organiseren en collectief de strijd aangaan tegen de minister en zijn handlangers, dan kan de staat zijn keiharde migratiebeleid moeilijker uitvoeren. En dat alleen al is winst.

De vluchtelingen hebben nog steeds concrete solidariteit nodig, bij rechtszaken over de ontruiming en bij toekomstige acties. Wie hen financieel wil ondersteunen, kan geld overmaken voor hun zelforganisatie Vluchtelingen Op Straat op rekeningnummer 5756118 t.n.v. Stichting Lauw-Recht te Utrecht o.v.v. "voor Vluchtelingen Op Straat".

Harry Westerink
Mariët van Bommel

Noten

1. "Iraakse vluchtelingen beginnen tentenkamp in Ter Apel", Harry Westerink, 9 mei 2012, www.doorbraak.eu.
2. "Tentenkampactie van dakloze vluchtelingen breidt zich uit", Harry Westerink, 14 mei 2012, www.doorbraak.eu.
3. "Vluchtelingen op Straat: 'We moeten sterk zijn en geloven dat we kunnen winnen'", Harry Westerink en Mariët van Bommel, 9 januari 2012, www.doorbraak.eu.
4. "Verklaring van de advocaten en de medewerkers van Fischer Advocaten over actie Ter Apel voor PRIME", Fischer Advocaten, www.fischeradvocaten.nl.
5. "Leers kan deportatie van Somaliërs voorlopig op zijn buik schrijven", Harry Westerink, 19 april 2012, www.doorbraak.eu.
6. "IND: 'Het vliegveld van Mogadishu ligt niet in Mogadishu'", André Robben, 17 maart 2011, www.doorbraak.eu.
7. "Bruin I blijft fanatiek bezig met uitzetten van Somaliërs richting oorlog, armoede en hongerdood", Harry Westerink, 16 september 2011, www.doorbraak.eu.
8. "'Wij willen ons recht als vluchteling'; zeggen vluchtelingen bij de ontruiming van hun tentenkamp in Ter Apel", Mariët van Bommel, 23 mei 2012, www.doorbraak.eu.
9. <http://vluchtelingenopstraat.blogspot.nl>.
10. "Artsen opgepakt en mishandeld ontruiming vluchtelingenkamp Ter Apel", Petra Kamer, <http:// groningen.dichtbij.nl>.
11. "Vertrouwelijk document in handen van journalist Chris Klomp", www.radio1.nl.
12. "Journalistiek misdrijf", Chris Klomp, <http://rechtbankverslaggever.wordpress.com>.
13. "Vluchtelingen Ter Apel naar binnen gelokt en opgesloten", Mariët van Bommel, 30 november 2011, www.doorbraak.eu.
14. "Actievoerende vluchtelingen nemen 'aanbod' burgemeester Vlagtwedde aan", Henk Zeldenrust, 31 december 2011, www.doorbraak.eu.

Dortmund,
31 maart 2012.
Neo-nazidemonstratie.

Dortmund bolwerk van autonome nationalisten

Dit voorjaar ontstond er onder linkse groeperingen in en rond de Duitse stad Dortmund veel onrust toen neo-nazi's aankondigden om op 1 mei een mars in de stad te gaan organiseren. Het is op zich niets nieuws dat extreem-rechts op de dag van de arbeid probeert om haar anti-democratische propaganda te verspreiden. Vooral de extreem-rechtse partij NPD organiseert regelmatig 1 mei-manifestaties en -demonstraties, zoals in 2004 in Berlijn-Liechtenberg, in 2005 in Leipzig, in 2007 in Dortmund, in 2008 in Hamburg, in 2009 in Berlijn-Köpenick, en in 2010 in Berlijn. De redenen waarom de oproep voor dit jaar in Dortmund zoveel verontwaardiging losmaakte, liggen dieper.

Dortmund ligt in het Ruhrgebied en heeft rond de 600 duizend inwoners, een universiteit en een florissant winkelgebied. De stad is de laatste jaren uitgegroeid tot een centrum van neo-nazi's, met name van autonome nationalist. Aanvallen op migranten, vakbondsleden en linksen, op kroegen, partijkantoren en evenementen zijn er aan de orde van de dag. Politie, Justitie en de lokale politiek bagatelliseren dat al jaren. Een voorbeeld: in de nacht van zaterdag 21 april, toen heel Dortmund op stap was omdat de plaatselijke voetbalclub Borussia haar achtste landstitel vierde, werd de linkse kroeg Hirsch-Q tot twee maal toe overvallen door extreem-rechtse voetbalsupporters. Alleen een links internetnieuwsportal maakte daar melding van.¹ Het persbericht van de politie zweeg over de 'incidenten'. "De politie-inzet verliep over het algemeen vreedzaam", stond er kort en bondig.

MOORDEN

De neo-nazi's in Dortmund deinzen ook niet terug voor moord. In 2000 doodde een neo-nazi drie politieagenten, in 2005 werd de punk Thomas Schulz door een nazi neergestoken en in april 2006 schoten nazi's van de ondergrondse NSU de kioskhoudster Mehmet Kubasik dood. Nog steeds is onduidelijk welke rol de geheime dienst en de politie hadden bij de moorden van de NSU.²

Sinds 2005 organiseren de neo-nazi's jaarlijks op 3 september in Dortmund hun "Nationale Anti-oorlogsdag" om hun geschiedvervalsing, hun anti-amerikanisme³ en antisemitisme te kunnen propageren. Vorig jaar deden er rond de tweeduizend nazi's mee, waarvan een flink deel hoorde bij het "zwarte blok" en de autonome nationalist. De sociaal-democratische burgemeester en linkse politici riepen de Dortmundse bevolking op om zich via vreedzame zitblokkades tegen de opmars van nazi's te verzetten, en te proberen hen niet te laten demonstreren.⁴ De korpschef probeerde echter in de weken voor de mars via een perscampagne dat vreedzame verzet tot strafbare daad te verklaren. Met weinig succes, want op 3 september gingen tienduizend mensen de straat op tegen de nazi's. Het lukte om de route in te korten en de mars lange tijd op te houden. Rond vijfduizend politieagenten waren er nodig om de mars te beschermen. Maar toch werd er tijdens dat weekeinde, waarop er in de stad tientallen evenementen tegen racisme en het vergeten van de nazi-heerschappij plaatsvonden, een mainstream feest in Dortmund-Dorstfeld door nazi's aangevallen.

AANVAL

1 Mei is in de herinnering van de mensen in Dortmund verbonden met een nazi-aanval op een manifestatie van de Duitse vakbondsfederatie Deutscher Gewerkschaftsbund (DGB) in 2009.⁵ Toen trokken honderden neo-nazi's vanaf het station in de richting van de oude synagoge. Daar vielen ze de deelnemers van de manifestatie aan, en vochten ze met de onvoorbereide politie. Pas nadat er versterkingen opgeroepen waren, deels met helikopters, lukte het de politie om de neo-nazi's in de binnenstad aan te houden. De vermoedelijke organisatoren van de aanval, Dennis Giemisch en Alexander Deptolla, moesten pas op 27 april dit jaar voor de rechter verschijnen.⁶ Het stadsbestuur heeft zich lange tijd niets van het nazi-geweld aangetrokken. Pas nadat "het midden van de maatschappij" - met z'n leden van gevestigde partijen en vakbonden - aangevallen werd, ontwikkelde zich een zekere gevoeligheid en bewustzijn over de aanwezigheid van extreem-rechts in de stad.

De nazi's in Dortmund van met name de autonome nationalist en de NPD ageren niet in verscholen hoekjes. Ze zijn uitermate actief en

flieren regelmatig in de binnenstad. Ze gaan ook langs scholen en proberen daar met extreem-rechtse muziek-cd's - onder meer hiphop - de jeugd aan te spreken. Verder organiseren ze manifestaties en marsen in Dortmund en de rest van het westen van Duitsland. Centraal staan daarbij dus de "Nationale Anti-oorlogsdag" in september en ook de activiteiten op 1 mei. De Dortmundse neo-nazi's zijn erg reislustig en er vindt nauwelijks nog een mars plaats in de regio waarbij ze niet aanwezig zijn. Actionisme blijkt een essentieel onderdeel van het concept van de autonome nationalist.

De nazi's in Dortmund vervulden met het vestigen van het concept van de autonome nationalist⁷ een voortrekkersrol waarop nazi-clubjes in vooral de buurstedes zich proberen te oriënteren. Door hun vele activiteiten - zeker in vergelijking met de oude Kameradschaft Dortmund - zijn hun structuren sterk gegroeid, en staan de Dortmundse neo-nazi's goed aangeschreven bij de landelijke neo-nazi scene. Dortmund is daardoor voor neo-nazi's uit de hele Bondsrepubliek aantrekkelijk geworden, sommigen verhuizen zelfs naar Dortmund-Dorstfeld dat door de neo-nazi's tot "nationaal bevrijde zone" is verklaard. In die wijk wonen echter ook veel migranten, en de nazi's esceneren hun dominantie onder meer via buurtpreventie en het doelgerichte terroriseren van tegenstanders door de uiting van afwijkende meningen van tevoren al te verhinderen. Het is voor de redactie van de lokale omroep bijvoorbeeld al jaren niet meer mogelijk om in Dorstfeld te filmen zonder al snel door een groep neo-nazi's "begeleid" te worden.⁸

VROUWEN

Aanvankelijk moesten de NPD en de autonome nationalist niets van elkaar hebben, en dat leidde zelfs tot onderling fysiek geweld. Maar de ruzie is intussen bijgelegd, en de autonome nationalist zijn tot een vast onderdeel van de Duitse neo-nazibeweging geworden. De autonome nationalist zijn vooral in het westen van Duitsland en in en rond Berlijn georganiseerd. Volgens de geheime dienst zijn ze meestal tussen de 18 en 25 jaar oud, en daarmee duidelijk jonger dan de woordvoerders van de NPD. Ze proberen een doelgroep aan te spreken die zich tot nu toe niet aangetrokken voelde tot het extreem-rechtse gedachtegoed. Ze zetten daarbij ook eigen netwerken op internet op ("Netzwerk Rechts") en verdelen op schoolpleinen van middelbare scholen cd's met extreem-rechtse rock- en hiphop-muziek erop ("Jugend in Bewegung - Schüler CD des nationalen Widerstands").⁹ Dat de autonome nationalist vooral structuren proberen te vestigen in buurten waar ze mogelijkheden onder de jeugd zien, blijkt ook uit een stuk van een linkse activist uit Berlijn die in de jaren 80 nog in Dortmund woonde. Hij schrijft over de nazi-demonstratie van 1 mei 2004 in Berlijn: "De ontwikkelingen in de Berlijnse extreem-rechtse beweging spelen zich af tegen de achtergrond van een langere stagnatie. Voor het eerst in jaren zijn er weer leiders die richting geven. Een zwart blok van extreem-rechtsen zou vermomd in de NPD-mars meelopen en onderweg linkse of andere onwelgevallige personen aanvallen. Door militante nazi's in deze kringen wordt al langer geprobeerd om een gewelddadige escalatie in Friedrichshain van de grond te krijgen. Deze Berlijnse wijk is voor militante neo-nazi's bijzonder belangrijk geworden omdat de extreem-rechte jeugdcultuur zich hier, anders dan in de andere oostelijke wijken, sinds de val van de muur niet heeft kunnen doorzetten."¹⁰

Vrouwen treden in de nieuwe autonoom-nationalistische structuren meer naar voren. Maar de traditionele rol die vrouwen wordt toegewezen - zorgen voor het gezin - is niet veranderd binnen extreem-rechtse kringen. Dat bleek ook op 3 september vorig jaar

Dortmund, 3 september 2011. Anti-fascistische demonstratie tegen nazimars.

in Dortmund. Op een video is te zien hoe het “zwarte blok” van de nazi’s zich binnen de demonstratie formeert. Ook enkele in het zwart geklede nazi-vrouwen staan daarbij. Hen wordt meerdere keren door de leider van de demonstratie te verstaan gegeven dat ze zich naar het einde van de demonstratie moeten begeven: “Vrouwen naar achteren!”. Van een ‘echt’ autonoom zwart blok is dan ook geen sprake. “En dat is ook niet verwonderlijk, aangezien eigenschappen als autonomie en individualisme, die toch essentieel zijn voor het hele idee van een zwarte blok, volkomen indruisen tegen het uiterst hiërarchische nationaal-socialistische wereldbeeld”, schreven Gerrit de Wit en Judith Wolters in een artikel¹¹ over de Nederlandse autonome nationalistes.

31M

Begin maart maakte het kader van de NPD in Dortmund bekend dat men afzag van een mars op 1 mei. De betoging werd verplaatst naar Bonn. Maar Dortmund bleef niet gevrijwaard van een extreem-rechts optreden, want de nazi’s meldden een demonstratie en een rechtsrock-concert op het centraal station aan voor 31 maart. Dat kan gezien worden als een reactie op de intussen ook vanuit het burgerlijke kamp vijandige sfeer tegen nazi-activiteiten in Dortmund, die heerst sinds de overval op 1 mei 2009. De nazi’s reageerden met hun plannen ook op de verkoop door de gemeente in april vorig jaar van een huis aan de Rheinische Strasse 135, dat precies tot 31 maart van dit jaar - veel te lang - dienst kon blijven doen als trefpunt voor de nazi-scene. De mars kreeg het motto “R135 blijft!”, refererend aan slogans uit de linkse kraakbeweging, en trok ongeveer 300 nazi’s, voornamelijk autonome nationalistes. Het kopsandoek was onder meer versierd met een regenboog. De mars en het concert werden door de meeste Dortmunders genegeerd, hoewel alles zich afspeelde vlakbij het winkelgebied. De politie wist te voorkomen dat 400 linkse tegendemonstranten, die ‘s ochtends een eigen demonstratie in Dortmund-Dorstfeld hadden gehouden, de nazi’s de weg konden versperren. Maar het is de nazi’s niet gelukt om een groot publiek aan te spreken, of zich als groepering voor te doen die actie voerde in het kader van de anti-kapitalistische 31M-activiteiten die overal in Europa plaatsvonden.¹²

TRADITIONEEL

De autonome nationalistes zetten, kortom, vooral in op belevenisgeoriënteerde actievormen. Ook proberen ze traditionele linkse symbolen over te nemen, op het gebied van kleding (Palestijnse sjaal), muziek en lifestyle, om vooral de jongere generatie aan te kunnen spreken. Maar ook symbolische dagen zoals 1 mei, 1 september en 18 februari (herinnering aan het bombardement van Dresden tijdens de Tweede Wereldoorlog) weten ze zo vaardig te bezetten dat ze hele beleidsvelden naar de rechterkant trekken die traditioneel door links werden bewerkt. Zo probeert de NPD al sinds 10 jaar de 1 mei-viering over te nemen, om van de internationale dag van de arbeid een nationale strijddag te maken. Datzelfde gebeurt bij acties in september in Dortmund en februari in Dresden. Het is steeds hetzelfde recept waarbij nationaal-socialisme wordt verbonden aan onderwerpen als het sociale vraagstuk, kritiek op “de globalisering” en de rollen van de politiek en de politie. Typisch extreem-rechts thema’s als het migratie- en gezinsbeleid lijken daarbij op de achtergrond te komen. Maar op de rechtse internetfora blijkt dat de traditionele nazi’s die thema’s niet vergeten zijn. Dat laat zien dat de overname van “linkse thema’s” uiteindelijk niet meer dan een dekmantel is voor het sinds jaar en dag door de NPD gepropageerde racisme en historisch revisionisme. Zelfs de geheime dienst kan geen uitgangspuntenstukken van de autonome

nationalisten vinden “die een gefundeerde ideologische basis weergeven”.¹³ Het opduiken van het fenomeen van de autonome nationalistes is eerder te zien als een poging om een nieuwe generatie extreem-rechtsen binnen te halen, dan dat er inhoudelijk iets in die wereld verandert.

Wat wel verandert, is het traditionele beeld van een extreem-rechts activist. De typische skinhead of hooligan wordt steeds meer op een zijspoor gezet, en tegelijkertijd wordt met de autonome nationalistes een nieuw soort voorhoede voor acties gevormd. Recentelijk hebben de gebeurtenissen rond het nazi-terreurnetwerk NSU het beeld van extreem-rechts in Duitsland wel enorm beschadigd. Het blijft afwachten hoe gesloten en vastbesloten de extreem-rechts beweging verder gaat ageren. De meest recente landelijke mobilisatie van neo-nazi’s vond op 2 juni in Hamburg plaats. Er kwamen zo’n 500 nazi’s opdagen. Tegenacties van linkse groepen wisten de demonstratie echter op verschillende plekken tegen te houden.¹⁴

Jennifer Lewin

Noten

1. “Dortmund: Naziangriff in der Meisternacht?”, Stefan Laurin, www.ruhrbarone.de.
2. “Duitse staat zit tot over de nek in het neo-nazisme”, Harald Minkens, 16 november 2011, www.doorbraak.eu.
3. “De conservatieve wortels van het anti-amerikanisme”, Eric Krebbers, *Fabel-krant* 58, *Gbladerte Archief*, www.doorbraak.eu.
4. “Nationaler Antikriegstag: Was haben Nazis gegen Krieg?”, Nevruz Karadas, www.netz-gegen-nazis.de.
5. “Dortmunder Zustände. Strukturen, AkteurInnen und Entwicklungen im Jahr 2010”, <http://antifaunion.blogspot.de>.
6. “Randalie im Revier”, Rainer Brams, <http://jungle-world.com>.
7. “Autonome neo-nazi’s op de linkse toer?”, Gerrit de Wit, *Fabel-krant* 95/96, *Gbladerte Archief*, www.doorbraak.eu.
8. “WDR-Lokalzeit: Polizei gegen Nazis in Dorstfeld”, <http://antifaunion.blogspot.de>.
9. “Autonome Nationalisten’ machen eigene ‘Schulhof-CD’”, Andreas Balsler, www.netz-gegen-nazis.de.
10. “Prozessklärung eines Angeklagten wegen der Anti-Nazi-Krawalle am 1.5.04”, www.antifa.de.
11. “Rechts op de linkse toer?”, Gerrit de Wit en Judith Wolters, *Fabel-krant* 67, *Gbladerte Archief*, www.doorbraak.eu.
12. “31 maart, Utrecht: Europese dag van actie tegen kapitalisme”, Eric Krebbers, 12 maart 2012, www.doorbraak.eu.
13. “Autonome Nationalisten”, Bundesamt für Verfassungsschutz, www.verfassungsschutz.de.
14. www.keine-stimme-den-nazis.org.

Blogs+

Een selectie uit de pakweg 80 nieuwe artikelen, blogs, aankondigingen, verslagen en cartoons die op Doorbraak.eu zijn verschenen sinds het vorige nummer van deze krant.

Wegbezuinigen van slavernij-instituut roept weerstand op

(10 april, Harry Westerink)

Wie strijd levert tegen of onderzoek verricht naar racisme en kolonialisme, doet er goed aan om niet met handen en voeten gebonden te zijn aan de politieke koers die het kabinet inslaat. Onafhankelijkheid van denken en doen is een groot goed, wat zeker ook geldt voor de financiële en materiële basis van organisaties die ingaan tegen het heersende neo-liberale en rechts-populistische klimaat.

Leers, moordenaar!

(12 april, Joke Kaviaar)

Ieder mens die uit vrees voor deportatie zelfmoord pleegt, is vermoord door de staat. Ieder mens die door honger of kou of gebrek aan medische zorg op straat of in gevangenschap overlijdt, is vermoord door de staat. De staat wordt voor immigratiebeleid vertegenwoordigd door Leers.

“Occupy de banken”-activisten voor de rechter

(24 april, Mariët van Bommel)

De burger wordt bestraft voor het asociale gedrag van banken met bezuinigingen op sociale zekerheid in tijden dat de werkgelegenheid en welvaart teruglopen. Dit terwijl banken die in de problemen raken wel kunnen rekenen op steunpakketten, zo motiveerden de bezetters hun actie.

Geen herdenking daders bij de Dodenherdenking!

(27 april, Kees Mattijsen)

Oud-Spanjestridders, notabene de eerste Nederlanders die onbaatzuchtig het fascisme bestreden voordat hier de oorlog uitbrak, werd het leven verschrikkelijk zuur gemaakt en vele, vele jaren na de oorlog van hun rechten beroofd. Ook vele oud-illegale werkers kregen te maken met een overheid die juist tegen hen de grofste middelen inzette, dat hen en hun kinderen het leven onmogelijk maakte.

Fanclub van koloniale Coen probeert Indonesiërs te paaien met nationalisme

(28 april, Harry Westerink)

Het Comité Vrienden van Coen (CVC) pleit er in een petitie voor om het standbeeld van Coen in “Batavia”, zoals deze koloniale tegenwoordige Jakarta in Indonesië blijven noemen, terug op zijn sokkel te zetten. Ook wenst de fanclub de stoffelijke resten van “de slachter van Banda” naar Nederland te halen om hem “een eervolle staatsbegrafenis” te geven.

Gladiator

(30 april, Lili Irani)

Een golf van teleurstelling overspoelt me. Hoe moet ik zonder inkomsten mijn vaste lasten betalen? Waar moet ik van leven? De ambtenaar merkt mijn teleurstelling op. Hij zit zichtbaar te genieten, omdat hij het gevoel krijgt dat hij het gevecht heeft gewonnen.

Islamisme en revolutie in “de Arabische Lente”

Den Haag, 13 maart 2012.
Seculiere manifestatie
in solidariteit met de
Marokkaanse
20 Februari-beweging.

~ Blogs +

De discussie die niet gevoerd mocht worden

(2 mei, Sandew Hira)

Het tweede kenmerk van het wetenschappelijk kolonialisme is de manier waarop de relatie tussen mensenhandel en het systeem van slavernij wordt gepresenteerd. Steeds wordt de mensenhandel als de essentie van slavernij gepresenteerd en op zichzelf bekeken. In “Decolonizing The Mind” zien we de mensenhandel als een klein onderdeel van een groter proces: de productie in de koloniën.

Wederom Grije Wolven-bijeenkomst in Utrecht

(9 mei, Doorbraak)

Historisch gezien heeft Nederland natuurlijk weinig te maken gehad met het Turkse fascisme, waardoor de alertheid grotendeels ontbreekt die men bij witte fascistische wel heeft. Maar de Turkse extreem-rechtsen zijn zeker niet minder gevaarlijk. De Grije Wolven beschikken over een grote aanhang, over veel meer middelen dan de Nederlandse fascistische, en ze zijn goed georganiseerd.

Nieuwe bijstandswet zet het bestaande sociale zekerheidssysteem op de kop

(15 mei, Piet van der Lende)

Dit is een opjaagsysteem. Elk jaar wordt de arbeidsproductiviteit van de gedeeltelijk arbeidsongeschikten opnieuw bepaald. Wanneer de gedeeltelijk arbeidsongeschikte zijn arbeidsproductiviteit weet te verhogen, omdat hij harder werkt of zijn handicap een kleinere rol is gaan spelen, dan kan hij na een jaar een hogere arbeidsproductiviteit aantonen.

VVD wil migranten die onvoldoende Nederlands spreken uithongeren

(21 mei, Harry Westerink)

Wie werkloos is en onvoldoende Nederlands spreekt, krijgt geen geld meer om van te leven en moet langzaam worden uitgehongerd. Dat is de essentie van het initiatiefwetsvoorstel van VVD-Kamerlid Cora van Nieuwenhuizen.

► ► ► Vervolg van voorpagina

POLEN

Hoe kunnen we dat verklaren? En hoe groot is de kracht van dat islamisme? Zal het erin slagen om de zaken langdurig naar de eigen hand te zetten? Hoe liggen de kansen voor seculiere, revolutionaire en anti-autoritaire krachten om zich alsnog door te zetten en een revolutionair stempel op de ontwikkelingen te drukken? De verklaring voor het islamistische succes heeft meerdere onderdelen. Om te beginnen is het eigenlijk heel erg voor de hand liggend dat een vorm van politiek met een islamitische inkleuring prominent wordt zodra er een min of meer open politiek proces ontstaat in deze landen. Mensen die maatschappelijk actief worden, hanteren daarbij concepten en tradities die ze kennen, waar ze mee opgegroeid zijn. Toen in Polen in 1980 een arbeidersbeweging de communistische eenpartijstaat begon uit te hollen en uit te dagen, was het katholicisme een belangrijk referentiepunt binnen de vakbond Solidariteit. Zwarte Amerikanen die in zuidelijke staten van de VS onder een apartheidsbewind leefden, waren vaak enthousiaste leden van baptistische en aanverwante kerkgenootschappen. Toen ze zich begonnen te verzetten, hanteerden ze een taal, een symboliek en een muzikale stijl die daarin wortelde. De burgerrechtenbeweging was voor een groot deel een diepreligieuze beweging, en dat haar bekendste aanvoerder dominee Martin Luther King was, een baptistenpredikant, is veelzeggend. Mensen hanteren in hun politieke protesten datgene waarmee ze vertrouwd zijn, en dat is maar al te vaak hun religie. Hetzelfde geldt op het moment dat mensen van Marokko tot in Oman in beweging komen tegen onderdrukking: dat uit zich deels in religieuze taal, vormgeving en identificatie. Maar net zoals het onzin zou zijn om het Poolse Solidariteit of de beweging rond King weg te zetten als “christenfundamentalistisch”, is het onzinnig om elke uiting van politiek zelfbewustzijn onder islamvlag als “moslimfundamentalisme” af te doen.

EGYPTE

Als dat alles was, dan hoefden we ons verder niet zo druk te maken. Maar dat is niet alles, want er is duidelijk meer aan de hand dan religieuze vormgeving van politiek en maatschappelijk protest. Er komt een zeer specifieke combinatie van godsdienst en politiek naar voren, een die haaks staat op de emancipatorische strevingen van “de Arabische Lente”, maar die via die Lente wel politieke macht heeft verworven. De dominante politieke kracht is een vorm van islamisme dat brede politieke bewegingen en partijen op heeft weten te bouwen waarmee ze zowel maatschappelijke invloed als electorale - en soms gewapende - macht heeft verworven. Veelal betreft het varianten van de Moslim Broederschap. Het opvallende kenmerk van die Broederschap is niet zozeer haar religieuze fanatisme, maar haar algehele maatschappelijke conservatisme. De ruggengraat van die beweging in Egypte bestond en bestaat uit kleine en middelgrote zakenlieden. Massa-aanhang kreeg de beweging door allerlei voorzieningen en liefdadigheidsprojecten voor de allerarmsten op te zetten. De Egyptische staat onderdrukte de beweging. Dat gaf haar een oppositioneel imago. Maar de onderdrukking was niet totaal, en de Broederschap benutte de speelruimte heel behendig. Confrontatie met het bewind ging ze veelal uit de weg, maar ze breidde wel haar invloed uit. De staat, met haar neo-liberale beleid, zorgde steeds minder voor de bevolking. De Broederschap vulde een deel van die leegte. Toen de opstand tegen Moerabak begon, bewoog de Broederschap

slechts traag: voor de eerste protestdag op 25 januari 2011 had ze nadrukkelijk niet opgeroepen. Toen het protest om zich heen greep, ging ze overstag en bracht ze haar immense aanhang op straat. Ze had weinig keus: die aanhang was op eigen houtje al in groten getale in beweging gekomen, en het was voor de leiding nuttig om zich aan het hoofd daarvan te stellen als ze greep op haar sympathisanten wilde behouden. Zowel de afwachtende houding in het begin, als de latere koerswending zijn tekenend. De Broederschap wilde geen revolutie: stakingen troffen bijvoorbeeld juist ook haar eigen ondernemersaanhang. Maar de Broederschap wilde, toen de revolutie er eenmaal was, die wel benutten voor eigen machtsvergroting. Dat lukt haar wonderwel, door zich enerzijds de mantel van de strijd tegen Moerabak om te hangen, en anderzijds een tamelijk conservatief programma en beleid te propageren, zich tegen allerlei voortgezet staatprotest te keren, en bij tijd en wijle nauw samen te werken met de generaals die na Moerabaks val het land besturen. De beweging bood en biedt een houvast voor al die mensen die weliswaar Moerabak niet wilden, maar die radicale veranderingen wantrouwen. De verwijzing naar islamitische normen en waarden dient als anker en bindmiddel voor deze mensen. Het is die rol van een conservatief anker dat de beweging met verve, en helaas met veel succes, speelt.

TUNESIË

In Tunesië vond iets soortgelijks plaats, maar met specifieke en toch relevante eigenaardigheden. Het bewind van Ben Ali en van zijn voorganger Bourguiba profileerde zich als fanatiek seculier. Elke openbare uiting van godsdienstigheid werd afgekeurd, tegengewerkt, soms onderdrukt. Het was een opgelegd, autoritair secularisme, een secularisme dat vrijwel als staatsgodsdienst werd gehanteerd. En het werkte uiteindelijk dus niet: wat je onderdrukt, komt wel vaker met verdubbelde kracht weer boven zodra de onderdrukking wat afneemt. Zo ook in Tunesië. De opstand zelf was niet bijzonder religieus in haar uitingsvormen. Armoede en onvrijheid waren de grote grieven van aanvankelijk vooral werkloze hoogopgeleide jongeren, later van steeds bredere maar veelal arme bevolkingslagen. Een opvallende kracht in de protesten was een linkse partij, de Communistische Arbeiderspartij van Tunesië, die vanuit een soort stalinisme opereerde. Na de val dook een hele reeks min of meer linkse en seculiere politieke formaties op. Door gebrek aan eensgezindheid hadden ze in de verkiezingen die uiteindelijk plaatsvonden weinig impact. De islamisten gingen er met een stembuszege vandoor.

Maar het was niet enkel de versnippering van links die rechts - want ook de Tunesische islamisten vormen een conservatieve kracht - in de kaart speelde. Het was ook de houding van links. Er was door de jaren heen veel te veel begrip, zelfs steun, geweest voor het seculiere aspect van Ben Ali's dictatuur. De bereidheid van een veel te groot deel van links om staatsingrijpen en zelfs repressie aanvaardbaar te vinden tegen een openbare rol van de islam, was funest. Het gaf islamisten het aura van ware verzetsstrijders, en het gaf links een aura van collaborateurs met het bewind, wat sommigen ook daadwerkelijk waren. Waar links de staat steunt, met secularisme als excuus, daar groeit de politieke islam als verzet tegen die staat - en als alternatief voor links. Het is het bouwen op de staat als hefboom die hier de achilleshiel van links was, en te vaak nog is. De wortels van vrijwel heel links in de stalinistische, door en door staatsgeoriënteerde traditie speelt hier een grote rol.

SYRIË

Iets dergelijks geldt ook in Syrië. Daar presenteert de dictatuur zich ook als seculier, en als beschermer van religieuze - shiïtische, alevitische en christelijke - minderheden tegenover een meerderheid van soennieten. Flink delen van links speelden dit spel mee, in ruil voor tolerante en zelfs wat bescheiden machtsposities in het bewind. Maar waar secularisme en bescherming van minderheden iets is dat opgelegd wordt met dictatorshand, kost het religieus geïnspireerde krachten weinig moeite om zich als de verzetskracht bij uitstek te manifesteren. Al gauw profileerde zich inderdaad, als deel van de brede en veelvormige volksprotesten, een sterke vleugel onder aanvoering van de Moslim Broederschap. Ook zijn er veel rechtser salafistische groepen actief. Juist in het Vrije Syrische Leger is de islamistische invloed groot. En juist uit die hoek komen sektarische moordpartijen op bijvoorbeeld alevieten. Het bewind op haar beurt speelt ook met sektarisme, door overwegend door soennieten bewoonde steden te laten bestoken door overwegend uit alevieten bestaande eenheden. Het zou bij dit alles hebben geholpen als linkse seculiere groepen vanaf dag één hadden gezegd: wij zijn deel van de opstand, we zijn nooit en te nimmer deel van een bewind dat het volk onderdrukt. Maar het secularisme-als-godsdienst en de staatsgezindheid van ook Syrisch links belette hen om deze houding aan te nemen. Met een links dat zich aldus irrelevant maakt en zich aan de verkeerde kant van de barricades plaatste, was binnen de verzetsbeweging de ruimte voor fundamentalisten van allerlei slag vrij. Gelukkig geldt deze kritiek niet voor alle linkse groepen. Maar wel voor veel te veel van hen.

SAOEDI-ARABIË

Er is echter een derde factor die de islamisten veel en veel sterker maakt dan ze anders zouden zijn: de VS en vooral de conservatieve monarchieën van het Arabische schiereiland. Die worden bestuurd door soennitische elites en dynastieën, met een aartsconservatieve politiek. Ze zagen de hele "Arabische Lente" aanvankelijk als een levensgevaarlijke bedreiging. Met de val van Ben Ali en Moebarak was de Saoedische monarchie bepaald niet blij. De opstand in het - in meerderheid shiïtische - buurland Bahrein tegen het soennitische establishment daar, bracht het gevaar dichtbij. Saoedische troepen hielpen het verzet neer te slaan, iets dat overigens niet blijvend is gelukt. Maar toen het volksverzet zich uitbreidde naar dictaturen waar de Saoedische heersers een hekel aan hadden - dictaturen met een anti-imperialistisch imago, zoals Libië en Syrië - veranderde haar houding. Dictators als Khadhafi en Assad kregen verzet tegenover zich dat voor een flink deel een religieuze inslag had.

Al snel zag het bewind van Saoedi-Arabië en vooral ook van Qatar haar kans schoon, en begon het oppositiebewegingen te financieren en te bewapenen. In Libië vochten Qatarese soldaten mee tegen Khadhafi. De grootschalige Saoedische en Qatarese financiële, en bedekte militaire, steun voor Syrische gewapende bewegingen, binnen en buiten het Vrije Syrische Leger, is geen geheim. De kracht van fundamentalisten binnen de Syrische opstand - krachten die deze opstand in de richting van een sektarische godsdienstoorlog helpen sturen - is voor een zeer groot deel een kwestie van Saoedische, Qatarese en aanverwante financiële, publicitaire en militaire steun.¹ Op de achtergrond speelt zonder twijfel de VS daar een rol in. Saoedische en Qatarese hulp krijgt ook de Moslim Broederschap in andere landen. Langs dat soort lijnen financiert de Saoedische monarchie een contrarevolutie binnen een proces dat zich als 'revolutie' manifesteert. De rol van Qatar loop ook nog eens via een mediabedrijf van dat land, het welbekende Aljazeera, eigendom van de familie van de Emir die staatshoofd van dat steenrijke oliestaatje is. De berichtgeving rond Syrië op die zender, met name op het Arabischtalige deel ervan, is zo ongeveer cheerleading voor het Vrije Syrische Leger, met voorbijgaan aan de misdaden die ook haar strijders bij herhaling plegen.

Islamistische politiek zoals de Moslim Broederschap die bedrijft, weet sterke conservatieve krachten in de maatschappijen van bijvoorbeeld Egypte en Tunesië te bundelen en een politiek gezicht te geven. Met de val van de dictators is het dat conservatisme dat zowel de zakenelite van die landen zelf, als de westerse staten, houvast en geruststelling biedt. Dat mensen van de Broederschap wel eens wat onaardigs tegen Israël zeggen, zal ze worden vergeven zolang de twee landen zich in de praktijk pro-westers opstellen, internationale investeerders de ruimte bieden en op werkelijk revolutionaire ontwikkelingen flink de rem

zetten. Deze symbiose tussen islamisme, kapitaalsbelangen en westerse belangen kan uitlopen op conservatieve regimes met aanzienlijke politieke en culturele repressie. Het gedrag van de oproerpolitie in Tunesië tegenover demonstranten laat dat zien, en heel veel anders zal het niet zijn in Egypte als straks de Broederschapkandidaat heeft gewonnen. In Syrië dreigt na de val van Assad de vestiging van een regime waarin de Broederschap eveneens domineert. Dat zou wel eens op een vervanging van een seculiere door een islamistische dictatuur kunnen uitdraaien. Zoiets staat vanzelfsprekend niet vast, want niet de hele verzetsbeweging van Syrië heeft deze strekking. Maar de kans erop is helaas wel vrij groot.

VAKBONDEN

Er is echter een zeer belangrijke factor die de omvorming van de voormalige dictaturen in islamistische regimes - met "de Arabische Lente" als ingewikkeld overgangsstadium tussen die twee - kunnen doorkruisen. Die factor is "de Arabische Lente" zelf. Dat geldt op meerdere manieren. Ja, in Tunesië en Marokko zitten nu door islamisten geleide regeringen. Hun electorale steun is aanzienlijk. Maar de mensen die vanaf eind 2010 aan het protesteren zijn geweest, zijn niet verdwenen, net zo min als de protesten zelf. Tunesië kent een onophoudelijke reeks stakingen, demonstraties, rellen, heel vaak vanwege sociaal-economische kwesties.² Protesten tegen werkloosheid, acties om te bereiken dat mensen met losse contracten een vast contract krijgen, arbeidersstrijd vanwege looneisen. In feite betekent dat dat de revolutie in Tunesië helemaal niet voorbij is. Mensen hebben hun oude leiders deels verdreven. Via verkiezingen hebben ze nu nieuwe leiders. Zolang die echter aan de bronnen van de onvrede - armoede, werkloosheid, sociale uitsluiting - zo weinig weten te doen, dreigen ook de nieuwe leiders het beetje krediet dat ze bij mensen hebben, snel kwijt te raken. Repressie werkt niet meer als vanouds, de angst voor machthebbers heeft in de revolutie een dreun gehad en komt niet snel meer terug. Als mensen de islamistische politici ervaren als wat ze zijn - doodgewoon politici, niet wezenlijk beter dan de rest - dan kan de machtspositie van die politici wel eens zwakker blijken dan het nu lijkt. We zien dat al een beetje in Marokko, waar onlangs in Casablanca een grote vakbondsdemonstratie van volgens organisatoren 50 duizend mensen tegen de werkloosheid plaatsvond.³ Hetzelfde kan ook gelden in Egypte. Daar is immers na de val van Moebarak een fors rechts machtsblok opgekomen met als spil de Moslim Broederschap. Maar haaks daarop staat de opkomst van een arbeidersbeweging, met vakbondsiniciatieven en steeds weer oploeiende stakingsstrijd. Dat soort beweging zal zich niet zonder slag of stoot laten afschepen door nieuwe regeerders. En de jongeren die vorig jaar de spil van de opstand op het Tahrir-plein vormden, zullen evenmin lijdzaam toezien hoe zich een nieuwe autoritaire macht consolideert, deze keer onder islamistische vlag. De strijd tussen krachten van onderop - radicaal, veelal seculier, anti-autoritair en met sociaal-economische verlangens - en de oude en nieuwe machthebbers is nog niet gestreden. En de uitslag ervan staat bepaald niet vast.

Een tweede manier waarop "de Arabische Lente" zelf de machtsontplooiing van islamistisch conservatisme kan doorkruisen, ligt in de uitbreiding ervan. We zagen dat veel van de kracht van de Broederschap en het salafisme te maken heeft met Saoedische wapens, geldstromen en soortgelijke steun. Het bewind doet dat om revolutionaire dreigingen in de regio het hoofd te bieden, onder het motto: "If you can't beat them, manipulate them", geef ze een contrarevolutionaire draai. Het Arabische schiereiland is daarmee het grote bolwerk van contrarevolutie in de regio geworden. Maar het uitbreken van opstanden op dat schiereiland zelf kan roet in het reactionaire eten gooien. Beginnetjes ervan zagen en zien we al. Vorig jaar waren er wekenlang felle arbeidersprotesten in het doorgaans griezelig rustige Oman. Er zijn af en toe demonstraties in Koeweit, van mensen die geen paspoort en bijbehorende burgerrechten hebben. In de Verenigde Arabische Emiraten sluit het bewind critici voortvarend op, ook al geen teken dat machthebbers er helemaal gerust op zijn. Uit Saoedi-Arabië zelf komen steeds weer berichten over allerlei protesten. Soms gaat het om demonstraties van shiïten, die protesteren tegen hun achterstelling op basis van een aartsconservatieve vorm van soennisme. Soms is het een vrouw die nagellak draagt en zich niet door de godsdienstfanatici van de deugdpolitie laat koeioneren. Heel af en toe zijn het arbeiders die staken voor loon. De strijd is verbrokken, de onderdrukking vaak hevig. Mocht echter het verzet in Saoedi-Arabië zich uitbreiden en effectiever worden, dan is dat van grote betekenis. Een val van de Saoedische monarchie onder druk van volksverzet, betekent de val van de

grote financierder van conservatief-islamistische politieke en gewapende krachten. Het betekent bovendien de val van een ideologisch oriëntatiepunt voor deze krachten, vanaf de nog vrij gematigde Broederschap tot en met Al Qaeda. Het zou de kracht van religieus rechts in de hele regio zwaar beschadigen, en de kansen voor werkelijk revolutionaire ontwikkelingen aanzienlijk doen stijgen.

Dat is helaas nog toekomstmuziek. Kern van het punt is echter dit: de islamistisch-conservatieve dominantie die nu zo aanzienlijk lijkt, is kwetsbaar - vanwege hetzelfde soort tegenstellingen waar dictators als Ben Ali en Moebarak uiteindelijk geen raad mee wisten. Het is de strijd van een terecht ontevreden bevolking die dictators heeft verdreven. Het is de strijd van diezelfde, nog steeds terecht ontevreden bevolking die ook nieuwe machthebbers in het nauw zal blijven drijven - en hopelijk meer.

Peter Storm

Maker van het weblog Rooieravotr
<http://peterstormschrift.wordpress.com>.

Noten

1. *Iemand die de verdraaiingen vanuit grote delen van de Syrische oppositie, plus de nalatigheid van westerse media om die verdraaiingen door te prikken, scherp aan de kaak stelt, is As'ad AbuKhalil, op zijn weblog The Angry Arab, <http://angryarab.blogspot.nl>. Hij is overigens een fel tegenstander van het Syrische bewind wiens omverwerping hij toejuicht - maar dan niet door de fundamentalistische strijdgroepen die volgens hem een hoofdrol spelen. Wat hij over de Syrische oppositie zegt, kan dus niet worden afgedaan als apologie of regimepropaganda.*
2. *De Tunesië-rubriek van www.labourstart.org houdt het bij.*
3. *"Mass anti-government protest in Morocco", www.aljazeera.com.*

Den Haag, 25 februari 2012. Manifestatie van Hizb ut-Tahrir in solidariteit met moslimfundamentalisten in Syrië.

Fort Europa in de film

De komst van vluchtelingen naar Europa is de afgelopen decennia steeds vaker een onderwerp in de politiek en de media, op de werkvloer en aan de borreltafel, en tegenwoordig ook in de cinema. Een groeiend aantal mainstreamfilms gaat over vragen als: hoe komen vluchtelingen hier? Wat moeten ze doorstaan? Welke hobbels hebben ze te nemen? En wie helpt hen daarbij?

En van de oudere vluchtelingenfilms is "In this world" (Groot-Brittannië, 2002) van regisseur Michael Winterbottom. De kijker wordt meegenomen op de reis van de Afghaanse tiener Jamal en de iets oudere Ena van hun vluchtelingenkamp in Pakistan naar Londen. Familieleden brengen geld bijeen voor de reis en brengen de jongens met hun eerste smokkelaar in contact. Daarna gaan ze van de ene smokkelaar naar de volgende. Men reist als het ware samen met hen van Pakistan, via Iran en Turkije, door Europa naar Calais in Frankrijk voor de laatste hobbel: het oversteken van het Kanaal. Onderweg moeten ze soms werken om de smokkelaars te kunnen betalen. Zij kruisen de wegen van andere vluchtelingen, en worden hun tijdelijke reisgenoten. Soms worden ze gastvrij ontvangen maar de risico's zijn groot. Ze spreken de verschillende talen niet en oplichting, ontdekking en de dood liggen op de loer.

Om "In this world" zo realistisch mogelijk te houden, legden de filmmakers de tocht ook daadwerkelijk helemaal van a tot z af, met alle problemen die daarbij kwamen kijken, zoals het filmen op locatie, het moeizaam verkrijgen van vergunningen, visa en reisdocumenten voor de filmcrew en de twee hoofdrolspelers. Voor de film zijn geen acteurs maar gewone Afghaanse jongens gevraagd. Er waren ook geen voorgeschreven dialogen en de grappen die tijdens de film verteld worden komen dan ook van Jamal zelf. Hij verzong ook de titel van de film.

ZWEMMEN

In "Welcome" (Frankrijk, 2009) van regisseur Filip Lioret volgen we het verhaal van Bilal, een Iraaks-Koerdische tiener, en de Fransman Simon, een ongelukkige zwemleraar die in scheiding ligt. Ook voor Bilal is Londen de gedroomde eindbestemming. Zijn laatste horde is de overstek van Frankrijk naar Engeland. Simons omgang met Bilal bezorgt hem de aandacht van de autoriteiten die hem waarschuwen dat het verboden is om illegalen aan onderdak te helpen, laat staan ze te smokkelen. De wat schuchtere Simon raakt onder de indruk van Bilal, die er alles voor over heeft om bij zijn vriendin te kunnen zijn. Die is namelijk recent met haar familie in Engeland gaan wonen. Het is een liefde die Simon zelf kwijt is geraakt, en waar hij misschien onvoldoende voor heeft gevochten, zo lijkt hij zich te realiseren.

In "Welcome" kijkt de bioscoopbezoeker behalve vanuit het perspectief van de vluchteling, ook door de ogen van Europeanen. Er is veel tegenwerking door autoriteiten, maar ook hulp van ondersteuningsorganisaties en individuen als Simon, die toevallig het pad van de vluchtelingen kruisen.

UITZETBAJES

In "Illégal" (België, 2010) van Olivier Masse-Depasse worden we geconfronteerd met een sterke vrouw die op een stille, zijgende manier vecht voor haar bestaan. De Russische Zina leidt in België een voor de buitenwereld schijnbaar normaal leven met haar tienerzoon. Ze leeft echter in de constante wetenschap dat ze illegaal is. Ze verbiedt haar zoon in het openbaar Russisch te spreken, is voor huisvesting en valse papieren afhankelijk van een maffia-achtige figuur. In een pijnlijke scene wordt duidelijk hoe ver ze wil gaan om maar uit handen van de autoriteiten te blijven. Als ze toch opgepakt en opgesloten wordt in een detentiecentrum voor vluchtelingen probeert ze uit alle macht haar ware identiteit verborgen te houden. Zonder vast te stellen identiteit verwacht ze binnen een aantal maanden wel geklinkerd te worden: op straat gegooid omdat ze niet uitgezet kan worden. Dat in tegenstelling tot medegevangene Aisha die zich in woord en gebaar hevig verzet en daar zwaar voor moet boeten.

De vele close ups, donkere kleuren en schaduwen zijn benauwend en doen de kijker meevoelen met Zina. De film volgt nauwgezet de werkelijke behandeling van illegale vluchtelingen. Naast het brute geweld zijn ook

de psychologische trucs, die de kille gezagsdragers bij uitzetting opvoeren om vluchtelingen tot "medewerking" te dwingen, ronduit schokkend. Toch wordt geen louter eendimensionaal beeld neergezet: ook bij bewakers in het detentiecentrum kan het geweten knagen.

VERZET

Ook in "Le Havre" (Frankrijk, 2011) van Aki Kaurismäki strandt een tiener in Frankrijk die naar Londen door wil reizen. De Afrikaan Idrissa wordt onder de hoede genomen door Marcel, een schoenpoetser op leeftijd en de feitelijke hoofdpersoon van deze film. Hij is arm maar optimistisch en heeft een vanzelfsprekende afkeer van autoriteiten. Hij staat daarin niet alleen: medemenselijkheid staat in zijn buurtje boven de wet.

Met "Le Havre" komt de kijker verrassend in een filmische jaren 50-sfeer terecht, maar met de problematiek van nu. De aankleding, de stille shots en het af en toe trage tempo dragen bij aan de aparte sfeer. Het leven in de arme buurt wordt getekend in warme kleuren, met solidariteit en hele droge humor. Het helpen van Idrissa wordt een collectieve vanzelfsprekendheid, een daad van verzet, dwars tegen het verraad van een buurman en de dreigende aanwezigheid van een rechercheur in.

MIDDELLANDSE ZEE

In "Terraferma" (Italië, 2011) van Emanuele Crialese staat wederom het perspectief van de Europeaan centraal. De tiener Filippo woont op Lampedusa, een Italiaans eilandje in de Middellandse Zee en het eerste stukje Europa tussen Libië en Italië. Op een dag vist hij met zijn opa een aantal vluchtelingen op. Dat is tegen de regels, maar voor de vissers geldt maar één wet, de wet van de zee: je laat niemand in nood achter. Ze verbergen een jonge zwangere Afrikaanse vrouw met haar zoon. Een rol die vervuld wordt door een vrouw die zelf na zo'n afschuwelijke bootreis in Italië aan land kwam.

De komst van de vluchtelingen lijkt het leven van Filippo op z'n kop te zetten, maar de oude vertrouwde levenswijze op Lampedusa vertoonde al langer scheuren. Met de visserij is geen droog brood meer te verdienen, toerisme is de toekomst en dat is niet gebaat bij aanspoelende vluchtelingen. Filippo's moeder wil een nieuw leven beginnen, ver weg van het eiland. Oude waarden van collectiviteit en solidariteit worden ingeruild voor individualisme en het verbreden van de horizon. De buitenwereld doet zijn intrede: met de komst van de vluchtelingen en harde wetten. Voor Filippo is het een verwarrende periode en hij moet keuzen maken. Uiteindelijk transformeert hij van een naïeve tiener in een jonge man die weet voor welke principes hij staat.

De vijf regisseurs kiezen nadrukkelijk voor een cinema die regelrecht ingaat tegen de gangbare rechtse beeldvorming over "de horden" vluchtelingen die 'ons' Europa zouden bedreigen. Hun films zijn een ode aan een humaniteit die boven de wet staat. Burgerlijke ongehoorzaamheid en verzet tegen de repressie tegen vluchtelingen zijn daarom meer dan gerechtvaardigd.

Ellen de Waard

Doorbraak

Doorbraak is een linkse basisorganisatie die strijdt voor een ecologisch duurzame wereld zonder uitbuiting, onderdrukking en uitsluiting. Daarom vechten we van onderop tegen het kapitalisme, het patriërchaat, racisme, nationalisme, religieus fundamentalisme en militarisme.

Doorbraak wil af van de gecreëerde scheidslijnen en streeft naar een rechtvaardiger wereld. Hoe die er precies uit moet gaan zien? En hoe we daar willen komen? Dat willen we gaandeweg en samen met anderen bedenken en bevechten. Daarbij halen wij onze inspiratie uit de strijdbare traditie van socialistische bewegingen. Doorbraak staat daarbij symbool voor de wens om vastgeroeste indelingen in allerlei hokjes te doorbreken.

Klinkt dat goed? Heb je interesse? Wil je meedoen? Bel of mail ons dan gerust.

ADRES

Website: www.doorbraak.eu
Facebook: www.facebook.com/doorbraak
Twitter: twitter.com/doorbraakeu
Mail: doorbraak@doorbraak.eu
Adres: Postbus 901, 7400 AX Deventer
Telefoon: 06 4120 6167
Giro: 33.89.627, t.n.v. Doorbraak.eu, Deventer

LOKALE CONTACTEN

amersfoort@doorbraak.eu
amsterdam@doorbraak.eu
arnhem@doorbraak.eu
denhaag@doorbraak.eu
deventer@doorbraak.eu
leeuwarden@doorbraak.eu
leiden@doorbraak.eu
nijmegen@doorbraak.eu
oss@doorbraak.eu
rotterdam@doorbraak.eu
utrecht@doorbraak.eu
wageningen@doorbraak.eu

KRANT

De Doorbraak-krant verschijnt tweemaandelijks en wordt uitgegeven door stichting Gebladerte, www.gebladerte.nl. Abonnee worden? Maak 25 euro over op giro 95225 t.n.v. stichting Gebladerte te Leiden o.v.v. "abonnee". Vermeld duidelijk je adres. Minima kunnen volstaan met 13 euro. Losse nummers kosten 3 euro. Lay-out: Zwart op Wit, Delft
Drukkerij: Albani, Den Haag
ISSN: 1877-8186

MAIL-LIJST

Wil je in de tussentijd op de hoogte blijven van Doorbraak-activiteiten? Mail dan "Doorbraak Info" naar doorbraak@doorbraak.eu.